

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Bc. Romana Makovičková

Komunikace žáků 2. stupně ZŠ a její ovlivnění sociálními sítěmi

Olomouc 2022

Vedoucí práce: Mgr. Michal Kříž, Ph.D.

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Komunikace žáků 2. stupně ZŠ a její ovlivnění sociálními sítěmi zpracovávala samostatně pod vedením Mgr. Michala Kříže, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité zdroje a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy.

V Olomouci dne 1. 12. 2022

.....

Romana Makovičková

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování panu Mgr. Michalu Křížovi, Ph.D., za odborné vedení, konzultace, cenné rady, věcné připomínky a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod.....	6
1 Teoretická část.....	8
1.1 Komunikace.....	8
1.1.1 Verbální komunikace.....	9
1.1.2 Neverbální komunikace.....	10
1.1.3 Druhy komunikace.....	11
1.1.4 Komunikační bariéry.....	11
1.2 Formy mezilidské komunikace.....	12
1.3 Jazyk a jazyková komunikace.....	13
1.4 Spisovná čeština.....	14
1.5 Nespisovná čeština.....	14
1.6 Jazyk žáků 2. stupně v dnešní době.....	15
1.7 Studentský slang.....	16
1.8 Starší školní věk.....	17
1.9 Sociální sítě.....	18
1.9.1 Facebook.....	19
1.9.2 Instagram.....	20
1.9.3 TikTok.....	21
1.9.4 Twitter.....	23
1.9.5 YouTube.....	23
1.10 Komunikační kanály.....	24
1.10.1 Messenger.....	24
1.10.2 WhatsApp.....	24
1.10.3 Snapchat.....	25
1.10.4 Discord.....	25
1.11 Komunikace dětí na sociálních sítích.....	26
Praktická část.....	28
2 Metodologie.....	28
2.1 Cíl výzkumu.....	28
2.2 Metodika.....	28
2.3 Prostředí výzkumu.....	29

2.4	Výzkumný soubor.....	30
3	Výsledky výzkumu	31
3.1	Výzkumné závěry	56
Závěr		60
Seznam použité literatury a zdrojů.....		62
Seznam obrázků.....		67
Seznam grafů		68
Seznam příloh		69
Přílohy		
Anotace		

Úvod

Komunikace je nedílnou součástí lidského života. Hraje důležitou roli v mezilidských vztazích. Prostřednictvím komunikace si lidé sdělují určité informace. V dnešní době je velice důležité umět komunikovat s druhými. Tuto schopnost by se děti měly učit už od doby, kdy začínají mluvit. Rodiče by se měli postarat o to, aby své dítě naučili správně komunikovat. Je důležité, aby svému dítěti dávali dostatek podnětů ke komunikaci. Dítě se potom nebojí mluvit, umí vyjádřit své názory a postoje. Ale bohužel, ani tohle v dnešní době nestačí. Doba je taková, že děti nevnímají okolní svět, méně mezi sebou komunikují. Raději si vezmou do ruky mobilní telefon a prostřednictvím sociálních sítí komunikují se svými vrstevníky. Jsou natolik ovlivněny sociálními sítěmi. Už v první třídě vlastní mobilní telefon, sice ne všechny, ale většina určitě. Děti netráví na sociálních sítích pouze svůj volný čas, ale i čas, který by měly věnovat školním povinnostem. Lze tedy říct, že dnešní mládež žije spíše virtuální život než ten reálný.

Právě díky komunikaci přes sociální sítě se děti začínají v komunikaci zhoršovat. Pokud komunikují prostřednictvím elektronických zařízení, jsou zvyklé vyjadřovat své pocity různými smajlíky, zkratkami, anglickými výrazy. Neuvědomí si ani pravopisné chyby. A toto potom přenášejí do psaného i mluveného projevu ve škole. Nedokáží se správně vyjadřovat, chybí jim slovní zásoba, kterou by mohly získat například čtením. Ale kolik dětí v dnešní době raději sáhne po knize než telefonu s přístupem k internetu a sociálním sítím? Někteří se určitě najdou, ale nebude jich mnoho.

Při nadměrném trávení času na sociálních sítích může dítěti hrozit, že ztratí své přátele v reálném světě. Zvykne si na komunikaci prostřednictvím virtuálního světa, kde může vyjadřovat své myšlenky a názory.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala z důvodu, že je velmi aktuální a zajímavé. Další důvod mě ještě více v mém výběru utvrdil. Při cestě autobusem jsem zaslechla rozhovor několika maminek, které si povídaly o svých dětech a stěžovaly si jedna druhé, že jejich děti tráví moc času na sociálních sítích. Jedna maminka dokonce uváděla, že její dítě se začalo vyhýbat kontaktu se svými reálnými přáteli a svůj veškerý čas tráví pouze ve virtuálním světě. Druhá si zase stěžovala na to, že při komunikaci se svou dcerou často nerozumí jejímu slovníku, který určitě převzala na sociálních sítích. V tu chvíli jsem si řekla, že by tohle mohlo být právě to pravé téma pro moji bakalářskou práci. Posledním důvodem je již mé působení v profesi učitelky na základní škole. Setkávám se dennodenně s tím, že děti žijí hlavně sociálními sítěmi, a to i o přestávkách ve škole.

Cílem této práce je zjistit, jestli opravdu sociální sítě ovlivňují děti 2. stupně ZŠ tak, že svůj styl, kterým komunikují na sociálních sítích, přebírají i do reálné komunikace. Ať už ústní nebo písemné. Dalším mým cílem bude, jestli opravdu žáci tráví většinu svého času na sociálních sítích. Posledním cílem je zjistit, zda žáci dávají přednost virtuálnímu kontaktu před kontaktem reálným a jak tuto komunikaci vnímají.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Část teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou po kapitolách vysvětleny pojmy, které souvisejí s daným tématem a vůbec uvedení do dané problematiky. V druhé části, kterou je část praktická, jsou zpracována data získaná formou dotazníkového šetření, provedeném na Základní škole v Šumné. Výsledná data jsou dána do přehledných grafů pro názornou představu.

1 Teoretická část

1.1 Komunikace

Slovo komunikace pochází z latiny. V překladu jej lze označit jako *communicare*, což znamená sdílení. Sdělování chápeme jako výměnu informací. Při společné komunikaci si lidé vyměňují své představy, ideje, nálady, postoje a pocity (Mareš a Křivolaký, 1995, s. 15).

Cílem komunikace je sdělit myšlenku, vyjádřit svůj názor a přesvědčit ostatní o správnosti vlastních postojů k danému tématu. Jedná se o prostředek, který nám umožňuje dorozumívat se s lidmi kolem nás (Pech, 2009, s. 8).

Komunikace neslouží pouze k přenosu zpráv, komunikátor je něčím motivován, má určitý komunikační záměr, snaží se komunikanta ovlivňovat a někam směřovat (Vybíral, 2000, s. 34).

Komunikace je základním předpokladem k úspěchu. Je nedílnou součástí našeho života. Komunikovat musíme ve škole, v zaměstnání, při různých zkouškách, vystoupení. Neplatí, že komunikace vždycky musí probíhat tou nejlepší cestou. Jsou situace, kdy má člověk strach, stydí se, obává se, že si na naučený text v důležité chvíli nevzpomene nebo že bude jeho projev nudný, ztrapní se před ostatními. Vždy chceme svojí komunikací zapůsobit na ostatní lidi, ke kterým projev vznášíme.

Komunikace mívá různou úroveň. První z úrovní je zaměřena na to, aby se jedinec předvedl a egoisticky prosazoval svou osobnost. Druhá úroveň představuje lidi, kteří neradi na veřejnosti prezentují své pocity a názory.

Asi si lze myslet, že pokud dva lidé spolu hovoří jedním jazykem, vždy si spolu rozumí. Pravda je ale jinde. Sice jsme se ve škole všichni učili stejnou gramatiku, poslouchali skoro totožné výklady, ale myšlenkové pochody každého z nás jsou jiné. Každý z nás má odlišné vnímání, pocity, zkušenosti, slovní zásobu a v neposlední řadě také jiné profesní schopnosti. Toto všechno může za to, že naše interpretace při rozhovoru je odlišná.

A v čem spočívá úspěšná komunikace? Aby byla komunikace úspěšná, jsou důležité dobrá volba slova, vnímání komunikačního partnera a adekvátní flexibilita. Neznačená to jen, že se budeme soustředit pouze na slova partnera. Důležité je také sledovat jeho neverbální projevy a tón řeči. Díky tomu můžeme poznat, jak ten druhý reaguje na naši zprávu a předejdeme tak nedorozumění. Naopak pokud člověk dává přednost online komunikaci nevidí, jak ten druhý reaguje na jeho zprávu a může zde dojít k nepříjemnému nedorozumění (Mikuláščík, 2009, s. 16).

1.1.1 Verbální komunikace

Verbální komunikace je realizována prostřednictvím řeči. Mezi verbální komunikaci zahrnujeme komunikaci písemnou a zvukovou. Pomocí řeči jsme schopni ostatním sdělit své myšlenky a pocity. Pokud chceme, aby naše komunikace byla srozumitelná, musíme se držet následujících otázek. Musíme si uvědomit, CO chceme říct? PROČ to říkáme? JAK to říkáme? V první řadě je důležité odhadnout situaci, ve které chceme komunikovat. Vždy záleží na tom, v jaké situaci se nacházíme, v jaké náladě jsme my i komunikační partner a s jakým úmyslem chceme sdělení předat (Hajerová Müllerová, 2014, s. 15).

Pokud chceme, aby naše komunikace byla efektivní, musíme znát správné Zásady verbálního sdělení:

- Sdělení mají objektivní, subjektivní a emocionální význam.
- Sdělení mohou vyjadřovat různou míru abstrakce.
- Sdělení mohou vyjadřovat různou míru přímocnosti.
- Významy sdělení jsou v lidech.
- Sdělení jsou ovlivněna kulturou a pohlavím (DeVito, 2008, s. 124).

Řeč slouží jako okamžitá reakce na skutečnost. Není založena jen na výměně informací, ale vstupuje do ní i mnoho paralingvistických aspektů, mezi které patří:

- Intenzita hlasového projevu
- Tón hlasu.
- Barva hlasu.
- Délka projevu.
- Rychlost projevu.
- Přesnost projevu.
- Přestávky v řeči.
- Způsob předání slova (Mikuláščík, 2010, s. 103–106).

Základem pro kvalitní komunikaci je shoda kódování a dekódování. Nezbytným předpokladem pro takovou komunikaci je zvládnutí gramatiky a slovní zásoby (Nelešovská, 2005, s. 42).

Ke komunikaci řadíme i písemný projev, jehož vyjadřovacím prostředkem je písmo. Jedná se o texty různých délek. Můžeme sem zařadit větu, dopis, článek v novinách, báseň i román. Jde o texty, jejichž příprava je časově náročnější. Musíme si připravit text tak, aby ho ten druhý pochopil. Zvolit vhodné jazykové prostředky. Pokud příjemce v mluveném

projevu sdělení nepochopí, je zde prostor na vysvětlení. Ale jakmile zvolí písemnou komunikaci, žádný prostor k případnému vysvětlení není. Proto musí být písemný projev co nejpřesněji formulován.

Písemný projev řadíme mezi vyšší formy komunikace. A to z toho důvodu, že je více myšlenkovitě a gramaticky propracovanější než mluvený projev. V mluveném projevu můžeme používat dialekty, slangy, nářečí. V dnešní době probíhá písemná komunikace i přes informační a komunikační technologie. Zde lidé komunikují rychle a spontánně. Široké spektrum vizuálních prostředků doplňuje kvalitu komunikace (Gavora, 2005, s. 113–114).

1.1.2 Neverbální komunikace

Neverbální komunikace nepoužívá slova. Jde o proces dorozumívání se vlastním tělem, tedy o získávání informací z gest člověka, mimiky, činností očí, dotyků, fyzickými postoji a zaujímáním vzdálenosti mezi komunikujícími. Člověk tedy mluví, i když mlčí. Přenos informací a sdělení je závislý na celkovém image mluvčího, jeho oblečení, společenského chování a vůně. Mimoslovní komunikace má velkou vypovídající schopnost o člověku a jeho vnitřních myšlenkových a psychických pochodech (Vymětal, 2008, s. 54).

Prostředky, které představují řeč těla, nazýváme jako extralingvistické.

- **Gestikulace** – tímto pojmem označujeme pohyb rukou a někdy i hlavou. Příliš mnoho gest škodí, odpoutávají pozornost od sdělení.
- **Mimika** – toto slovo označuje pohyb svalů tváře. Mimikou vyjadřujeme pozitivní i negativní pocity. Za nejdůležitější mimický projev považujeme úsměv. Mimika probíhá pomocí pohybů očí, obočí, čela, lící, úst a brady.
- **Pohled** – z očí dokážeme vyčíst radost, smutek, únavu, nervozitu, štěstí. Záleží také na tom, kam a jak dlouho se člověk upřeně dívá.
- **Dotyk** – disciplína, která se zabývá zkoumáním dotyků, se nazývá haptika. Dotýkat se můžeme prstem a dlaní. Mezi dotyky lze zařadit pohlazení, poplácání, políbení a podání ruky.
- **Poloha a držení těla** – rozlišuje se postoj otevřený a uzavřený. Pokud má člověk ruce překřížené na hrudi nebo sepjaté před sebou jde o postoj uzavřený. Otevřený postoj je charakteristický nekrytou hrudí a ruce jsou volně při těle nebo gestikulují.
- **Vzdálenost mezi komunikujícími** – vzdáleností mezi komunikujícími se zabývá proxemika. Při komunikaci je důležitý osobní prostor člověka. Je to jakási bublina, ve které se člověk cítí bezpečně. Narušení osobní zóny může způsobit nervozitu a vyvolat neklid. Každá situace vyžaduje jinou vzdálenost.

- **Vzhled** – důležitým faktorem je i to, jak člověk vypadá, jak se obléká, jaký má účes. Tímto poznáme, do jaké společenské skupiny člověka zařadit (Gavora, 2005, s. 105–108).

Neverbální komunikace je součástí sociálního styku lidí a umožňuje člověku proniknout hlouběji do emocionální a psychické sféry (Mareš a Krivolaký, 1995, s. 115).

1.1.3 Druhy komunikace

Mezi druhy komunikace můžeme zařadit následující:

- **Komunikace záměrná** – komunikátor má pod kontrolou to, co prezentuje.
- **Komunikace nezáměrná** – komunikátor prezentuje svůj projev jiným způsobem, než byl jeho původní úmysl.
- **Komunikace vědomá** – komunikátor si uvědomuje, co říká a jak to říká.
- **Nevědomá komunikace** – komunikující nemá pod vědomou kontrolou svůj komunikační projev kompletně anebo některé jeho složky.
- **Kognitivní komunikace** – logická, racionální a smysluplná.
- **Afektivní komunikace** – komunikace prostřednictvím emočních projevů.
- **Pozitivní komunikace** – signalizuje souhlas, přijetí, obdiv a nadšení (Mikuláščík, 2010, s. 31).

1.1.4 Komunikační bariéry

I při komunikaci se někdy můžeme setkat s problémy. Tyto problémy nazýváme jako komunikační bariéry. Bariéry můžeme rozdělit na externí a interní.

Externí bariéry vnímáme jako rušivý element z vnějšího prostředí. To znamená, že když budeme někde komunikovat a bude v prostředí hluk, je to překážka pro naše vyjadřování. Dalším negativním vlivem pro naši komunikaci je fakt, že nás vyrušuje někdo třetí. Neznamená to pouze to, že nám skáče do řeči a vyrušuje nás při rozhovoru. Může to být i jeho přítomnost a poslouchání rozhovoru, které v nás vyvolávají pocit rozrušení. Z míry nás může vyvést i nezvyklé prostředí. O to více, když na nás působí příliš oficiálně. Necítíme se mnohdy v takovém prostředí dobře, pokud nejsme zvyklí komunikovat.

Interní bariéry jsou bariéry, které jsou dány osobnostními problémy komunikujícího. Nejčastější bariérou je obava z neúspěchu. To lze poznat chvějícím se hlasem. Dalším častým projevem může být skákání do řeči. Příkladem může být prezentování před třídou. Žák doprovází svoji prezentaci výkladem. Učitel mu do výkladu vstoupí, zeptá se na nějakou otázku a žák následně zapomene, kde skončil s povídáním, protože mu někdo narušil jeho linii

a rozrušilo ho to. Jedním z důvodů bariéry může být i nepřipravenost na komunikování nebo nesoustředěnost (Mikuláščík, 2010, s. 36).

1.2 Formy mezilidské komunikace

Komunikovat lze různými formami. DeVito (2008, s. 29) rozlišuje komunikaci intrapersonální, interpersonální, rozhovor, komunikaci v malé skupině, veřejnou komunikaci, komunikaci zprostředkovanou počítačem a v neposlední řadě masovou komunikaci.

Intrapersonální komunikace je taková forma komunikace, kterou vedeme sami mezi sebou. Sami se sebou hovoříme a dozvídáme se něco o sobě. Přemýšlíme také nad tím, jestli jsme udělali správné rozhodnutí. Například po ústní zkoušce uvažujeme, jak jsme si vedli, co jsme mohli říct jinak, proč jsme to neřekli.

Interpersonální komunikace je vzájemná komunikace mezi dvěma nebo více jedinci. Nemusí být vedena pouze osobně, může probíhat i prostřednictvím elektronických médií nebo formou tradičního dopisu. Prostřednictvím této formy komunikace se s druhými navzájem ovlivňujeme, dozvídáme se něco o sobě, ale také o sobě něco prozrazujeme. Jde o klasické povídání, kdy například pozvu spolužáka na oslavu narozenin, sdělím mu svůj plán na víkend a on mně zase ten jeho. Interpersonální komunikace umožňuje zakládat, udržovat, ničit i napravovat vztahy.

Rozhovor se realizuje formou otázek a odpovědí. Díky rozhovorům se dozvídáme něco o druhých. Můžeme jim také poradit, anebo naopak si nechat poradit.

Jestliže komunikujeme ve skupině pěti až deseti lidí, mluvíme o **komunikaci v malé skupině**. Slouží ke vztahovým a úkolovým potřebám. Díky těmto potřebám vzájemně komunikujeme s dalšími lidmi, řešíme problémy, sdílíme znalosti a předáváme zkušenosti. Svůj pracovní i společenský život prožíváme většinou ve skupinách. Značnou část života každý z nás prožívá také v neformálních konverzačních skupinách na internetu. Zde můžeme komunikovat s lidmi různých kultur, žijícími mnoho kilometrů daleko nebo ve společenských konverzačních skupinách.

Veřejnou komunikací rozumíme komunikaci mezi mluvčím a posluchači, kterých může být neomezený počet. Přesvědčujeme a informujeme publikum, aby něco koupilo či vykonalo, a naopak publikum nás. Děje se tak osobně nebo pomocí elektronických médií.

Počítačem zprostředkovaná komunikace se označuje jako komunikace interpersonální probíhající prostřednictvím počítačového spojení.

Masová forma komunikace je určena mnoha příjemcům a vychází z jednoho zdroje. Mezi nejnámější masová média řadíme časopisy, noviny, rozhlas a televizi.

1.3 Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá stěžejní postavení ve vzdělávacím procesu. Je zakotvena v kurikulárním dokumentu. Kurikulárním dokumentem je Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.

V Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání se zaměříme na to, jak se rozvíjí komunikační schopnosti dětí díky komunikační výchově na základních školách. V rámcovém vzdělávacím programu jsou nastaveny cíle, kterých by měl žák v průběhu své povinné školní docházky dosáhnout.

K všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání patří dobrá úroveň jazykové kultury. Cílem jazykové výuky je podporovat a rozvíjet komunikační kompetence žáka, a to takovým způsobem, že žáka vybavuje takovými dovednostmi a znalostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení a napomáhá mu jim rozumět, vhodně se vyjadřovat, uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznání.

Obsah vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace se realizuje ve vzdělávacím oboru Český jazyk a literatura. Dovednosti, které získáme v oboru Český jazyk, jsou potřebné pro kvalitní jazykové vzdělání. Také jsou důležité pro osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání. Užívání češtiny jako mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné formě umožňuje žákům poznat a pochopit společensko-kulturní vývoj lidské společnosti. Díky tomu, že se zde žáci učí interpretovat své reakce a pocity, vytvářejí předpoklady k efektivní mezilidské komunikaci.

Vzdělávací obsah oboru Český jazyk a literatura má komplexní charakter a pro přehlednost je rozdělen do tří složek (Komunikační a slohová výchova, Jazyková výchova a Literární výchova). Ve výuce se vzdělávací obsah složek vzájemně prolíná. Komunikační a slohová výchova učí žáky vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu, který se vztahuje k nejrůznějším situacím. Žák dokáže text analyzovat a kriticky posoudit jeho obsah. Učí se také posuzovat formální stránku textu a jeho výstavbu.

Díky jazykové výchově žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem pro správné vyjadřování.

V literární výchově si žáci prostřednictvím četby rozvíjejí čtenářské návyky i schopnosti. Verbální i neverbální komunikaci si žáci můžou rozvíjet prostřednictvím Dramatické výchovy, která je zařazená v Rámcovém vzdělávacím programu jako doplňující vzdělávací obor (RVP, 2021).

1.4 Spisovná čeština

Spisovný jazyk je nejdůležitější útvar národního jazyka. Jako jediný se řídí kodifikací. Kodifikací rozumíme zakotvení jazykových prvků ve formě zákoníku nebo řádu do slovníků a jazykových příruček. Se spisovným jazykem se nejčastěji setkáme v psaném projevu. Sice méně, ale i přesto ho můžeme využít v mluveném projevu. Týká se to oficiálních projevů. Spisovný jazyk v nás evokuje pocit formálnosti. Spisovnou češtinu používáme v případě, že chceme dosáhnout vyššího komunikačního cíle (Chloupek a kol., 1997, s. 36).

Prostředky spisovného jazyka jsou rozlišeny podle toho, zda jsou neutrální, knižní nebo hovorové. Hovorová podoba spisovné češtiny neobsahuje knižní výrazy. Naopak psaná forma tyto prvky obsahuje (Nebeská, 2017). Soubor pravidel spisovného jazyka se neustále vyvíjí a proměňuje. Střediskem, které se zabývá kodifikací, je Ústav pro jazyk český ČSAV. Zde se schvaluje každé kodifikační rozhodnutí.

Mezi základní kodifikované normy řadíme Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, časopis Naše řeč, Česká mluvnice nebo Výslovnost spisovné češtiny I. a II (Čechová a kol., 2008).

1.5 Nespisovná čeština

Nespisovnou formu jazyka používáme v běžné hovorové komunikaci. Za nespisovnou češtinu považujeme obecnou češtinu, slang, argot, profesní mluvu a nářečí.

Obecná čeština je formou používanou v běžné ústní komunikaci. Dříve šlo pouze o interdialekt, který se využíval v Čechách. Dnes se s touto formou můžeme setkat v literárních dialozích a v moderním dramatickém umění, a to nasvědčuje faktu, že se obecná čeština stane celonárodním nespisovným útvarem a odtrhne se od interdialektů (Chloupek, 1997, s. 43). Takovým příkladem obecné češtiny může být voběd, ňák, nýst, bejt (Šmilauer, 1972, s. 21).

Slangem označujeme mluvu určité skupiny lidí, které spojuje pracovní nebo zájmové prostředí. „*Slang je svěbytná součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném dorozumívacím styku lidí vázaných stejným*

pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či zájmové sféře.“ (Hubáček a kol., 1998, s. 24).

Děti používají slang například při sportu, ve škole. Co se týká sportu, mohou to být názvy jako fočus, vlastňák, registračka. Ve škole to mohou být názvy učitelů, předmětů, známek. Jako příklad lze uvést tyto názvy: úča, biola, žákajda, čtvéra, svaťák.

Argot představuje slovní zásobu, kterou používá společenská spodina. To znamená, že jde o nejnižší třídu společnosti. Většinou jsou to nepřizpůsobiví lidé, kteří škodí společnosti. Jedná se hlavně o zloděje a narkomany. Tito lidé potřebují obsah sdělení utajit před ostatními posluchači. Argot je jejich tajná řeč, které rozumí jen oni. Pro argot je charakteristické velké množství synonym. Takovým příkladem argotu může být basa (vězení), bručet (sedět ve vězení), čórnout (ukrást), káča (pokladna), piko (pervitin).

Profesní mluva se někdy nazývá i jako profesionální slang. Hlavním rysem této mluvy je určité pracovní prostředí. Profesní mluvu tvoří soubor zvláštních vyjadřovacích prostředků určité skupiny zaměstnanců. Používané termíny nemusí být spisovné, ale musí značit jednoznačnost v daných pracovních souvislostech. Pro přiblížení profesní mluvy uvedu nějaké příklady: exnout – zemřít, slepák – slepé střevo, pacoš – pacient, jipka – jednotka intenzivní péče (Chloupek, 1997, s. 45).

Nářečí je jazykový útvar národního jazyka, užívaný jen na určitém ohraničeném území. Slouží jako nástroj jazykové komunikace jen v oblastech běžného a pracovního styku, zejména na venkově. Jednotlivá nářečí se seskupují na základě příbuznosti do čtyř nářečních skupin. Jsou to nářečí česká (zejtra už pudou vorat), hanácká (zéta pudó još vorat), moravskoslovenská (sedňte si pjekně na lafko a beťte chvilko řicho) a slezská (zytra pujdu už oraťna to dlouhe pole) (Hubáček a kol., 1998, s. 22).

1.6 Jazyk žáků 2. stupně v dnešní době

V dnešní době používá většina žáků specifické jazykové prostředky celonárodního jazyka, které jsou používány bez rozdílu pohlaví. Používá ji mládež ženského i mužského pohlaví, a to nejen v neoficiálním prostředí. V minulých letech se žáci ve škole snažili vystupovat spisovným jazykem. Dnes tomu tak není. Žákům je jedno, jestli mluví se svým vrstevníkem nebo učitelem. Používají stejných výrazů.

Výrazný rozdíl je spatřen ve slovní zásobě. Na jádro lexika žáků 2. stupně ZŠ působí okruhy, které jsou spojeny s jejich životem a životním stylem. Toto se týká především školy,

sociálních sítí, médií, počítačových her a internetu. Používají anglická slova, tzv. anglicismy, citově zabarvená slova, nadsázku a vytvářejí novotvary. Nelze opomenout také vyjadřování pomocí vulgarismů, které se v jazyce žáků objevují velmi často. Ne vždy jsou vulgarismy použity jako nadávka. V dnešní době jsou nadávky hojně využívány jako oslovení nebo projev kamarádství.

S tímto se setkáme už od počátku školní docházky. Sama již působím jako učitelka na 1. stupni ZŠ. Už v 1. třídě žáci vlastní mobilní telefony a svůj volný čas tráví na sociálních sítích, kde sledují hlavně tzv. youtubery. Ti jsou jim vzorem a žáci chtějí být jako oni, snaží se mluvit „jejich jazykem“. Ve většině případů ani neví, co výraz znamená. Důležitější je, že tak mluví zmíněný youtuber. V převážné většině se jedná o anglicismy, různé zkratky a vulgarismy.

1.7 Studentský slang

Studentský slang zaujímá zvláštní postavení mezi ostatními slangy. Může za to jeho zařazení. Jde o to, že student je na svoji budoucí profesi teprve připravován. Nejedná se tak o profesionální slang ani o slang zájmový. Studentský slang je definován jako vrstva speciálních nespisovných názvů a obrátů, jimiž je charakterizována běžná jazyková komunikace mezi studenty. Často bývá studentský slang chybně označován jako mluva mládeže. Za zásadní rozdíl lze považovat jeho rozšířenost. Řeč mládeže není pouze spjata se školou, ale zasahuje širší okruh sdělovacích potřeb (Hubáček, 1981, s. 86).

Z jazykového hlediska je studentský slang výsledkem působení dvou předních činitelů. Jedná se o jazykovou hravost a vynalézavost (Hubáček, 1981, s. 87).

Studenti se pohybují v prostředí, které se pyšní řadou zvláštních rysů. Ty ho odlišují od ostatních nespisovných slov. Prvním je věková sounáležitost žáků nebo studentů, kteří se snaží originálně reagovat na různé oficiálnosti, společenská jednání a nemají skoro žádné společenské zábrany. Žáci touží po originalitě, získávání nových poznatků a v neposlední řadě stojí o pozornost ostatních. Také se snaží být za každou cenu vtipní (Hubáček, 1981, s. 87).

Dalším rysem školního prostředí je jeho proměnlivost. Žáci nesetrvávají v daném prostředí dlouhou dobu. Starší žáci po několika letech odcházejí, noví přicházejí. Vázanost na prostředí je tedy krátká. Dochází tedy k velké variabilitě slangových prostředků.

Při tvorbě slangismů uplatňují studenti různé jazykové postupy. Tvoří se nová slova, obměňují hotová pojmenování, vytvářejí synonyma. Zde se uplatňuje nejen odvozování příponami a skládání, ale také překrucování a mechanické krácení, zkratky, přenášení významu, přejímání z cizích jazyků, obzvláště z anglického jazyka (Štěpán, 1989, s. 149–150).

Zde jsou uvedeny některé příklady, které jsou získané z praxe:

- Říd'a (ředitel),
- Slohovka (slohová práce),
- Koule (pětka),
- Šerifárna (ředitelna),
- Šrotit (intenzivně se učit),
- Tasit (volat ke zkoušení),
- Úča (učitelka),
- Výzo (vysvědčení),
- Drbárna (sborovna),
- Anglina (anglický jazyk).

1.8 Starší školní věk

Jde o období druhého stupně základní školy. Toto období trvá do ukončení povinné školní docházky, přibližně do 15 let. Z biologického hlediska můžeme toto období nazvat obdobím pubescence. Období pubescence neboli fáze dospívání se projeví u dětí i na psychické úrovni změnou prožívání a uvažování. Postupně se i odpoutáváme od rodiny (Vágnerová, 2021, s. 268).

Tato vývojová etapa přináší člověku různorodé city, častou proměnlivost a psychickou labilitu. Jedná se o náročné období, které značí přechod mezi dětstvím a adolescencí. Typickým znakem chování je výbušnost a nevypočitatelnost. Ta způsobuje citové změny. Mezi dospívajícím a rodičem vznikají pravidelné neshody a hádky. Jedinec nechce poslouchat názory autorit a sám rozhoduje o svých zájmech, a to mnohdy vede ke konfliktům nejen s rodiči (Čačka, 2000).

Důležití jsou pro nás naši vrstevníci a pocit někam patřit. V tomto období začínáme také s partnerstvím jako takovým. Lze tedy říct, že dospívání je obdobím, při kterém dochází k vlastní proměně, osamostatnění. Na to, jak se rozvíjíme, mají vliv sociální skupiny, jako jsou škola, vrstevnická skupina, rodina a volnočasové instituce. Žáci ve starším školním věku bývají uzavřenější a nemají zájem projevovat své city. V tomto věku se objevují větší sklony k sebepoškození, sebevraždám, deviantním chováním, poruchám příjmu potravy. Za těmito sklony bude nejspíše neschopnost vypořádat se se svými pocity nebo se někomu svěřit (Thorová, 2015, s. 432).

Žáci v tomto věku tráví také většinu svého času na sociálních sítích. Tím, jak bývají v osobním životě uzavřenější, raději komunikují jednodušší cestou. Tou cestou je komunikace přes sociální sítě. Zde se žáci nemusí stydět jakkoliv vyjádřit. Nikdo je nevidí, jak se tváří, jak vypadají. Odpověď si mohou také předem promyslet.

V tomto období dochází k tělesné proměně, kterou je pohlavní dospívání (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 137).

Jedinec pochybuje o sobě samém, svém uplatnění ve světě a často se bojí budoucnosti. V moci dospívajícího je ovlivnit svoji existenci, přičemž toto mohou způsobit úzkost a strach ze selhání. S tím se pojí i fakt, že v závěru staršího školního věku žák ukončuje povinnou školní docházku a musí se rozhodovat o svém budoucím profesním uplatnění (Vágnerová, 2000).

Mění se morální uvažování a hodnotový systém dospívajících. Dochází k vyspělejšímu myšlení. Jedinec se již nespokojí pouze s jedním řešením, ale hledá další možnosti a zvažuje jejich realnost (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 149).

Pro úspěšné zvládnutí školní docházky jsou důležité jazykové kompetence a schopnost je využívat v komunikaci. Pokud dětem již od útlého věku v rodině chybí kvalitní jazykový model, neosvojí si dostatečnou slovní zásobu a nenaučí se správně vyjadřovat. Neumějí vyprávět, protože od nich nikdo nevyžadoval, aby mu pověděly, co zažily. Dobrá znalost vyučovacího jazyka je podmínkou zvládnutí výuky i dalších požadavků učitele. Důležitá je schopnost chápat významové rozdíly různých sdělení a znalost komunikačních vzorců daných příslušností k nějaké sociální skupině. Dítě, které nemá dostatečné jazykové kompetence nebo má jiné zkušenosti, může sdělení učitele nebo spolužáka chápat jinak, než bylo myšleno. Vzhledem k tomu na ně bude také odlišně reagovat. Za takových okolností je velmi těžké zvládnout výukové požadavky na přijatelné úrovni. Nedostatek porozumění vede k pocitu dezorientace, dítě neví, co se od něho očekává (Vágnerová, 2021, s. 274).

1.9 Sociální síť

Pojem sociální síť označujeme jako skupinu lidí, vzájemně na sebe působící a týkající se převážně rodinných a přátelských vztahů, navzájem propojených s cílem komunikovat, předávat si informace a bavit se. Sociální síť působí na životy obyvatelstva již řadu let. Mnoho jedinců si dopady sociálních sítí vůbec neuvědomuje. Jedná se převážně o dopady závislosti, ztráty koncentrace, špatnou komunikaci (Homolková a Taliánová, 2012). Kopecký a kol. (2015) ve své publikaci s názvem Rizikové formy chování českých a slovenských dětí

v prostředí internetu uvádějí, že „sociální sítě jsou specifické internetové služby, zaměřené primárně na získávání a udržování sociálních kontaktů s dalšími uživateli internetu.“

Slovo sociální síť vzniklo z anglického slova social network. V rámci pojmů virtuálního světa lze sociální síť definovat jako online službu, která na základě registrace umožní vytvořit profil uživatele. Uživatel může tuto službu využívat ke komunikaci, sdílení fotografií, videí, informací s dalšími registrovanými uživateli (Kohout a Karchňák, 2016).

Sociální sítě jsou v současné době velice často diskutovaným tématem a jsou označovány za celosvětový fenomén. Tvrzení o fenoménu není nikterak přehnané, neboť se plně naplňují prognózy, které předpovídaly nárůst uživatelů sociálních sítí z 0,97 miliardy v roce 2010 na neuvěřitelných 2,5 miliardy uživatelů v roce 2018. Pokud budeme brát v úvahu fakt, že počet lidí na planetě Zemi je 7,2 miliardy, jedná se o více jak třetinu celé zemské populace. Takto významný růst je rovněž výsledkem popularizace mobilních technologií a neustálého růstu dostupnosti mobilního internetu. Mobilní užívání sociální sítě je dle výzkumů nejoblíbenější aktivitou při užívání chytrého telefonu, poté následuje posílání zpráv, pořizování fotografií a hraní her pro mobilní platformy (Kohout a Karchňák, 2016).

Návštěva sociálních sítí patří mezi každodenní činnost téměř všech dětí, které disponují telefonem, stolním počítačem, notebookem či tabletem. Český statistický úřad uvádí, že v roce 2021 vlastní počítač 79 % českých domácností a přístup k internetu má 83 % domácností. Pouze 4 % domácností používá internet na mobilním telefonu. Do šetření jsou zahrnuty i všechny děti ve věku 0-15 let a můžeme tedy říct, že téměř 99 % všech dětí v České republice žije v domácnostech, ve kterých disponují počítačem s internetem. Počítač nebo tablet má doma 96 % dětí. Konkrétně stolní počítač má 44 % dětí, notebook 86 % dětí a tablet 57 % dětí. Kdybychom porovnali vývoj v jednotlivých letech, tak v roce 2010 vlastnilo počítač s internetem 80 % domácností, v roce 2016 95,3 % domácností a v roce 2021 99 % domácností (Český statistický úřad, 2021).

Komunikaci přes sociální sítě využilo v roce 2021 68 % české populace starší 16 let. Došlo k nárůstu telefonování a psaní zpráv přes internet. V nejmladší zkoumané věkové kategorii zasílají zprávy přes chat téměř všichni, a to činí 97 %. Z výzkumu vyplývá, že kromě mladistvých využívají hojně messenger i ženy v domácnosti a to v 96 % (Český statistický úřad, 2021).

1.9.1 Facebook

Facebook je sociální síť, která svým uživatelům nabízí rychlejší komunikaci s přáteli, sdílení fotografií, videí a v neposlední řadě se také z Facebooku dozvíme mnoho informací.

To vše pod záštitou osobního profilu a možnosti výběru těch, kteří sdílený obsah mohou sledovat. Zakladatelem této populární sítě je Mark Zuckerberg. Jeho prvním plánem bylo založit v roce 2003 webový systém pro účely komunikace mezi studenty Harvardské univerzity. Docházelo však k jeho rozšiřování do okolních i více vzdálených škol, poté do Spojeného království, a nakonec do celého světa. V roce 2005 začaly Facebook používat i firmy a o rok později byl dostupný široké veřejnosti (Kirkpatrick, 2011).

V České republice se těší velké oblibě. V dnešní době už neplatí tvrzení, že Facebook je výsadou mladé generace. Naopak, s rozvojem informačních technologií roste počet uživatelů starších šedesáti let. I přesto platí fakt, že nejaktivnějšími uživateli jsou dospívající. Během pár let fungování se stal běžnou součástí života. Lidé se na něj připojují kdykoliv a jsou zde schopni strávit všechn svůj čas i na úkor studia či zaměstnání (Kirkpatrick, 2011, s. 174).

Na Facebooku narazíme na informace, jako jsou naše bydliště, e-mail, telefonní číslo, partnerský vztah, pracoviště. V posledních letech se rozmohl i trend, kterým je sdílení fotografií narozených dětí či polonahých snímků. Minimální povolená věková hranice pro vstup na Facebook je 13 let. Nicméně Facebook používají i děti mladší. Je to dáno tím, že není kontrolována verifikace údajů, což způsobuje zakládání Facebooku stále mladšími dětmi. Výsledkem je, že české děti v páté třídě základní školy jsou běžně na Facebooku. V šesté a sedmé třídě je výjimkou, aby dítěto profil na Facebooku nemělo (Eckertová a Dočekal, 2013). Dle výzkumu využívá aktivně Facebook 59,3 % dětí.

Obrázek 1: Ikona Facebooku

Zdroj: Urban, 2019

1.9.2 Instagram

Instagram je aplikace sloužící ke sdílení fotografií a videí prostřednictvím mobilního telefonu, která zároveň umožňuje tento obsah pořizovat a sdílet i na jiných platformách (Frommer, 2010). Prvotní myšlenkou pro založení Instagramu bylo okamžité sdílení fotek z běžného života jeho uživatelů. Postupem času se záměr změnil a lidé začali fotografie sdílet

až po digitální úpravě, díky které se snažili fotografii co nejvíce zatraktivnit. Důsledkem toho je, že lidé přestávají brát v potaz aktuálnost a reálnost fotky. Chtějí na sociálních sítích vypadat co nejlépe, tak si fotky upravují.

Instagram je aplikace pro chytré telefony. Je dostupný i z internetové stránky, ale primární přístup je určen přes mobilní aplikace. Oficiální plnohodnotná aplikace Instagram je dostupná pro mobilní platformy iOS, Android a pro systém Windows Phone je k dispozici pouze beta verze s omezenými funkcemi. Aplikace jsou dostupné zdarma v oficiálních obchodech jednotlivých systémů (Linachke, 2011, s. 8).

Člověk, který má vytvořený uživatelský profil, může komentovat nejen různé fotografie, ale i videa a hodnotit je pomocí tlačítka „To se mi líbí“. Toto tlačítko je na Instagramu vyobrazeno jako srdíčko. Uživatel Instagramu si může v aplikaci vyhledat své přátele, známé osobnosti, ale i úplně cizí lidi, kterým může hodnotit a komentovat jejich nahrané fotografie a videa (Moreau, 2018).

Součástí Instagramu je poznávací znak zvaný hashtag. Jde o slovo, před kterým stojí tento znak „#“. Slova, která jsou tímto znakem označena, pod sebou seskupují veškerý obsah, který je zajímavá (Kubala, 2019).

Novinkou od roku 2016 je Stories. Jde o to, že uživatel nahraje fotografii či krátké video, které chce zveřejnit pro své přátele a ukázat jim, co zrovna dělá nebo kde se právě nachází. Obsah takového stories je dostupný pouze 24 hodin a poté zmizí. K takovému stories můžeme přidat i písničku, takže uživatel nesleduje pouze naši fotografii nebo video, ale poslouchá při tom i krátký úsek z písničky.

Obrázek 2: Ikona Instagramu
Zdroj: Nývlt, 2018

1.9.3 Tik Tok

Jedná se o platformu původem z Číny, která se stala v roce 2021 nejnavštěvovanější aplikací na celém světě (MediaGuru, 2021). Původní aplikace nesla název Musical.ly. V roce 2017 se Musical.ly změnil ve službu Tik Tok, přičemž původní uživatelské účty byly

zachovány. Změnila se pouze samotná aplikace, podoba online portálu, a dokonce přibylo několik nových funkcí.

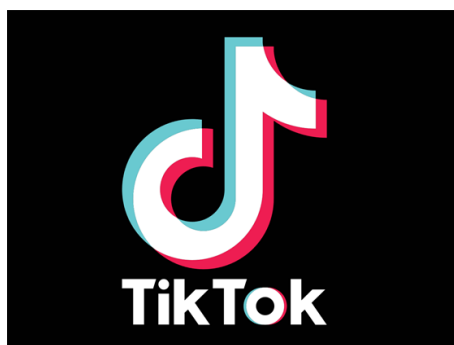
V současnosti Tik Tok využívá měsíčně přibližně půl miliardy uživatelů z celého světa. Tik Tok patří k šesti nejstahovanějším aplikacím světa. Tik Tok používá také stále více uživatelů z ČR, a to především děti. Veškerá videa, která děti na platformu umisťují, se v základním nastavení aplikace stává zcela veřejnými a snadno šířitelnými. Aplikace je jednoduchá. Člověk nepotřebuje žádné uživatelské účty, má okamžitý přístup ke streamu videí. Vše lze snadno sdílet, „lajkovat“, komentovat, aplikovat filtry a mnoho dalšího.

Velmi lákavou funkcí Tik Toku představují tzv. duety. Jedná se o to, že uživatel natočí pouze část videa a pomocí hashtagu #duetwithme propojí své video s dalšími uživateli, kteří sdílejí video s dalšími uživateli, kteří vytvořili druhou část hudebního videa. Výsledkem je pak video složené z obou částí. Tato funkce svádí k velkému množství parodování a velkou část obsahu na Tik Toku tvoří právě různé druhy parodických videí (Kopecký, 2019).

Videa se uživateli mohou zobrazovat náhodně nebo cíleně, jestliže si vybral účty, které sleduje. Videa bývají natočená v rozpětí 3-60 vteřin. Nejčastěji jsou dlouhá kolem 15 vteřin. U žáků 2. stupně ZŠ jsou tato videa velmi oblíbená, což uvidíme také v praktické části práce (Internetem bezpečně, 2019).

S TikTokem se pojí i řada rizik, tak jako na celém internetu. Největším problémem je, že se děti mohou dostat k videím s pornografickou tematikou. Dále jsou to obtěžování, vydírání, zesměšňování, kyberšikana či kybernetická agrese. U zmiňované platformy je nastaven věkový limit 13 let. Ale tak jako u jiných aplikací lze i tu věkovou hranici obejít.

Za největší problém lze považovat úniky videí dětí do 11 let, které natáčejí ve svém pokoji taneční či hudební video, ve kterém se pohybují, poskakují na posteli, dělají různé taneční kreace. Lze zde nalézt i videa zaměřená na sebepoškozování, sebevraždy, anorexii a obezitu. Tato videa jsou samozřejmě velkým problémem pro děti, které trpí psychickými problémy (Kopecký, 2019).

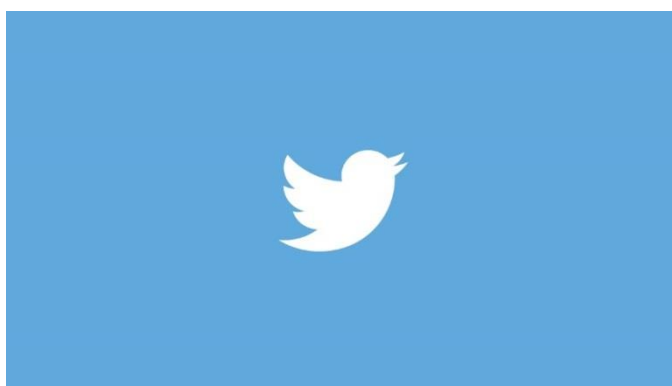
Obrázek 3: Ikona TikToku

Zdroj: Novák, 2019

1.9.4 Twitter

Twitter je sociální síť fungující na principu mikrobloggeru. Patří k nejpůvodnějším sítím na světě. Uživatelé mohou číst a psát příspěvky, které jsou označovány jako „tweety“ a jejich maximální délka může být 140 znaků. Počet znaků je limitován, aby bylo možné „tweety“ posílat i číst ve formě SMS. Tweety se zobrazují na stránce autorova profilu a také u odběratelů, zde označovaných jako „followers“. Zakladatelem je Američan Jack Dorsey, který Twitter spustil se svými třemi kolegy, a to v červenci 2006.

Twitter má po celém světě stovky milionů uživatelů. Lze říct, že v České republice jsou to tisíce registrovaných. Funguje v deseti jazycích, vyjma češtiny. To může být důvodem nižší popularity u tuzemských uživatelů (aktuálně.cz).

Obrázek 4: Ikona Twitteru

Zdroj: Vaculík, 2020

1.9.5 YouTube

YouTube představuje největší videoslužbu na světě, která má přes miliardy zhlédnutí za den. Zveřejněná videa lze přehrávat, nahrávat i komentovat (Kožíšek a Písecký, 2016, s. 26). Umožňuje také vytvářet profily jednotlivých uživatelů a vzájemnou interakci mezi nimi (Mediaguru, 2019).

YouTube mají v oblibě mladší i starší děti. Mladší děti využívají tuto platformu nejčastěji ke sledování pohádek. Děti, které již zahájily školní docházku, zde sledují hlavně své oblíbené youtubery. Ti řeší věci, které dnešní děti zajímají. Ovlivňují, co si děti chtějí oblékat, jaké dárky si přejí k Vánocům nebo narozeninám, i to, jak se chovají. Youtuberi se tak stali vzory dnešních dětí. Sama ve škole slyším věty typu: *Nestihl jsem se připravit do školy, protože jsem sledoval youtubery. Nemusím se učit, protože youtuber ve videu říkal, že měl ve škole poznámky, špatné známky a také se neučil. Já chci být youtuber, tak to také nemusím dělat.* Ve škole, kde učím, se tyto děti nestýkají ani se svými vrstevníky. Tráví svůj čas pouze sledováním youtuberů. Používají jejich slovník, kdy často ani neví, co konkrétní slovo znamená.

Obrázek 5: Ikona YouTube
Zdroj: YouTube, 2022

1.10 Komunikační kanály

1.10.1 Messenger

Messenger je komunikační aplikací společnosti Facebook. V samých začátcích bylo ke komunikaci přes Messenger zapotřebí mít založený svůj uživatelský profil na Facebooku. Postupem času se Messenger stal samostatnou nezávislou aplikací. Hlavní funkcí Messengeru je chatování mezi dvěma účastníky konverzace. Chatování nemusí fungovat pouze mezi dvěma účastníky. Na Messengeru lze vytvářet i skupinové konverzace. Účastníci si mohou sdílet fotografie, videa a různé soubory. Samozřejmostí je i využívání smajlíků a gifů.

Obrázek 6: Ikona Messengeru
Zdroj: messenger.com, 2022

1.10.2 WhatsApp

WhatsApp je aplikace umožňující výměnu zpráv a souborů mezi dvěma účastníky. K používání je zapotřebí internet. Při instalaci této aplikace musí uživatel zadat své telefonní číslo a aplikace poté funguje jako Messenger. S tím rozdílem, že WhatsApp disponuje koncovým šifrováním zpráv a hovorů, což znamená, že k nim nemá přístup nikdo jiný než odesílatel a příjemce, dokonce ani samotný WhatsApp.

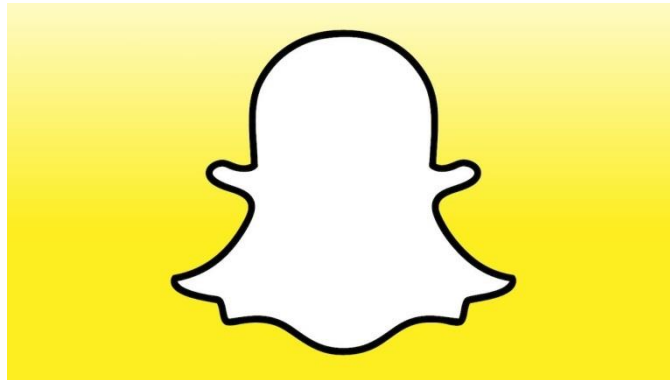
Přes aplikaci lze sdílet zprávy, fotografie, videa i ostatní soubory s až 256 lidmi zároveň. Skupinu můžeme pojmenovat, ztišit, upravit. WhatsApp umožňuje svým uživatelům také hlasové hovory (WhatsApp.com).

Obrázek 7: Ikona WhatsAppu
Zdroj: Google play, 2022

1.10.3 Snapchat

Snapchat je aplikace určená pro mobilní telefony, která je oblíbená u mladší generace uživatelů. Uživatelé mohou posílat fotografie či krátká videa, která obohatí smajlíky, textem nebo filtry. Chat není jen místem pro posílání fotografií či videí, uživatel zde může i uskutečňovat hovory. Na Snapchatu může uživatel díky animaci i vypadat jako pes. Dlouhým stiskem přidrží uživatel displej telefonu, vyplázne jazyk a tato aplikace mu vytvoří uši a jazyk psa. Uživatelé mohou vypadat i jako pohádková víla a mnoho dalšího. Snapchat svoji nabídku často obměňuje. Díky tomu je oblíbený u mladší generace (Jandura, 2016).

Obrázek 8: Ikona Snapchatu
Zdroj: Jandura, 2016

1.10.4 Discord

Platforma Discord slouží jako komunikační aplikace pro hráče počítačových her. Umožňuje psát textové zprávy, vést hlasové hovory nebo videohovory. Dokáže sdílet i obrazovku při hraní počítačových her. Tato platforma slouží hlavně pro nadšence her, kteří chtějí zůstat v kontaktu se svojí partou, a zajistit si tak komunikaci s nimi.

V aplikaci lze vytvářet i servery a připojit se k nim. Tyto servery slouží pro setkávání komunit nebo menších skupin přátel (Gunnell, 2022).

Obrázek 9: Ikona Discordu
Zdroj: Google play, 2022

1.11 Komunikace dětí na sociálních sítích

Komunikace na sociálních sítích je nedílnou součástí dnešních dětí a mládeže. Při komunikaci na sociálních sítích se málokdy setkáme s obsáhlou slovní zásobou. Stylistická a pravopisná pravidla zde nejsou také dodržována. Účastníci si při tomto typu komunikace mohou rozmyslet své odpovědi, což při osobní komunikaci nelze (Krčmářová, 2012, s. 53–56).

Při komunikaci na sociálních sítích využívají děti kombinaci textu, obrazu, videa a mnohdy i hlasového zvuku. Příjemce nevyžaduje naši okamžitou reakci, tudíž máme čas si odpověď rozmyslet. Mnozí autoři se shodují, že jsou děti v tomto typu komunikace uvolněnější, otevřenější, agresivnější a bezohlednější (Krčmářová, 2012, s. 77–79).

Co se týče jazykových prostředků při komunikaci na sociálních sítích, děti využívají u slov množství zkratk. To má za následek, že dochází k celkové změně po stránce stylistické, syntaktické, sémantické a kompoziční (Cejpek, 2005, s. 78–89).

Žáci také při komunikaci na sociálních sítích využívají tzv. emotikonů. Jedná se o grafické obrázky, které jsou používány v elektronické komunikaci. Pomocí emotikonů lze vyjádřit pocity. Existuje nespočet podob emotikonů, které dokážou přesně vyjádřit náš stav ve virtuální realitě (Konečný, 2011, s. 20–28).

V jazyce elektronické komunikace lze tedy sledovat:

- krátké, často neukončené věty,
- vynechávání diakritiky,
- slangové výrazy,
- gramaticky nesprávně psanou větu,

- protahování samohlásek,
- míchání angličtiny s češtinou (Kopecký, 2017).

Praktická část

2 Metodologie

2.1 Cíl výzkumu

Cílem bakalářské práce je zjistit, jestli sociální sítě ovlivňují komunikaci dětí na druhém stupni základní školy. Abychom plně dosáhli odpovědi na hlavní výzkumný cíl, musíme se zaměřit na následující dílčí cíle:

- Používají žáci 2. stupně ZŠ sociální sítě a za jakým účelem?
- Kolik času tráví žáci 2. stupně ZŠ na sociálních sítích a jakou síť navštěvují nejčastěji?
- Používají žáci při online komunikaci zkratky a přenášejí je do osobní komunikace?
- Jak negativně ovlivňuje online komunikace žáka?
- Komunikují žáci se svými kamarády raději online nebo osobně tváří v tvář?
- Využívají žáci možnosti hlasových zpráv?

2.2 Metodika

Ve výzkumném šetření byla zvolena kvantitativní metoda. Kvantitativní přístup je popisován jako „*záměrná a systematická činnost, při které se empirickými metodami zkoumají hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy*“ (Chráska, 2016).

Ke sběru dat byl použit dotazník. Dotazník je jednou z nejpoužívanějších metod v pedagogickém výzkumu (Gavora, 2010).

Výhodou použití dotazníkového šetření je, že lze za krátký čas získat mnoho informací od více respondentů. Při tvorbě dotazníku, jenž disponuje 25 otázkami, byly využity převážně polootevřené otázky, jelikož je skoro v každé otázce možnost odpovědět jinou odpovědí než z uvedených možností. Nechybí ani otázky uzavřené a otevřené. Na uzavřené otázky respondent odpovídal zaškrtnutím jedné nebo více nabízených variant odpovědí. Otázky byly tvořeny co nejsrozumitelněji a nejjednodušeji, aby respondenti, v našem případě žáci, otázky dobře pochopili a zamezilo se tak případnému dovysvětlování otázek. Získané informace byly vyhodnoceny a následně zpracovány do přehledných grafů. Celý vzor dotazníku je k nahlédnutí v příloze.

2.3 Prostředí výzkumu

Dotazníky byly rozdány v tištěné formě žákům druhého stupně základní školy v Šumné. Základní školu v Šumné jsem zvolila proto, protože jsem zde vykonávala školní praxi v zimním semestru 2021. Při plnění praxe jsem si všimla, že děti tráví čas ve škole na svých mobilních telefonech. Když jsem se jich zeptala, co zajímavého na svých telefonech dělají, bylo mi sděleno, že si píšou s kamarády, hrají hry nebo sledují videa. Děti si mezi sebou nepovídaly, v hodinách odmítaly odpovídat na dotazy učitelů. Pokud odpověděly, jejich odpověď obsahovala pouze zkratku nebo anglicismus.

Základní škola v Šumné

Základní škola a mateřská škola Šumná je úplná škola s devíti postupnými ročníky. Součástí školy je školní družina a školní jídelna. Základní škola byla slavnostně otevřena a předána do užívání dne 28. 5. 1928. Po zabrání Sudet se škola musela přemístit do nedalekých Blížkovic. Ihned po osvobození, kdy němečtí vojáci školu opustili, byli všichni přemístěni zpět do tehdejšího Šumwaldu. Bylo nutné začít s opravou budovy poškozené během války. Na všech pracích se ve volném čase podíleli učitelé a žáci.

V sedmdesátých letech dochází ke zlepšení vybavení školy. Byl zřízen nový sklad učebnic a učebních pomůcek, kabinet tělesné výchovy, sklad pro dílny a sprchy pro tělocvičny. Žáci se také mohli zúčastnit divadelních představení. Žádný školní rok se neobešel bez oslav tehdy významných dnů, jako je Mezinárodní den žen, Mezinárodní den dětí, učitelský den. V roce 1976 byla v suterénu školy vybudována kuchyň s jídelnou.

Ve školním roce 1990-1991 byl v Šumné otevřen Dům dětí a mládeže, kde mohli žáci trávit svůj volný čas. Školní rok 1995-1996 patří v historii k nejvýznamnějším. Největším problémem školy byl nedostatek tříd. Z tohoto důvodu se začalo s přístavbou půdní vestavby a zkvalitnění technického stavu a vybavení škol. Škola se výrazně změnila. V suterénu byly vybudovány nové šatny, v přízemí dvě nové klasické třídy, v 1. patře nad novými třídami terasa. Půdní vestavbou se získalo nejen šest nových kabinetů, ale také tři moderní učebny.

V průběhu roku 2008 proběhla rekonstrukce školního hřiště včetně opravy oplocení. Následujícího roku došlo k modernizaci tělocvičny a úpravě nárad'ovny. V letech 2010-2011 došlo k celkové rekonstrukci školy, výměně oken a vstupních dveří. Byly zatepleny obvodové stěny. V roce 2015 se vyměnily klecové šatny za moderní šatní skříně ve vstupních prostorách šaten.

Součástí dnešní školy je družina, kde mohou přespolní, ale i domácí žáci trávit své volné odpoledne. Mnozí učitelé se zapojují jako vedoucí kroužků. Významným kroužkem, který má v Šumné již dlouhou tradici, je střelecký kroužek. Žáci v něm dosahují značných úspěchů. Škola se zaměřuje na výuku německého a anglického jazyka. Snahou školy je také řešit náznaky šikany a násilí ze strany jednotlivců, k čemuž přispívají různé akce, např. Peer program, besedy s policií z Vranova nad Dyjí a Znojma, účast na akcích Stop drogám ve Znojmě.

Základní škola má pro obec velký význam. Tedy nejen pro zmíněnou obec, ale i pro ostatní obce z okolí. Školu navštěvují i děti z přilehlých obcí. Jedná se o Bítov, Chvalatice, Zálesí, Štítary, Šumnou, Lesnou, Vracovice, Milíčovice, Mašovice, Čížov, Lukov, Horní Břečkov.

V současné době navštěvuje školu 190 žáků a 30 pedagogických pracovníků. Škola je schopna pojmout až 356 žáků (z archivu školy).

2.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor byl tvořen 100 respondenty z druhého stupně ZŠ v Šumné. Základní školu v Šumné jsem zvolila z toho důvodu, že jsem zde vykonávala praxi a vedení mi povolilo tento výzkum uskutečnit.

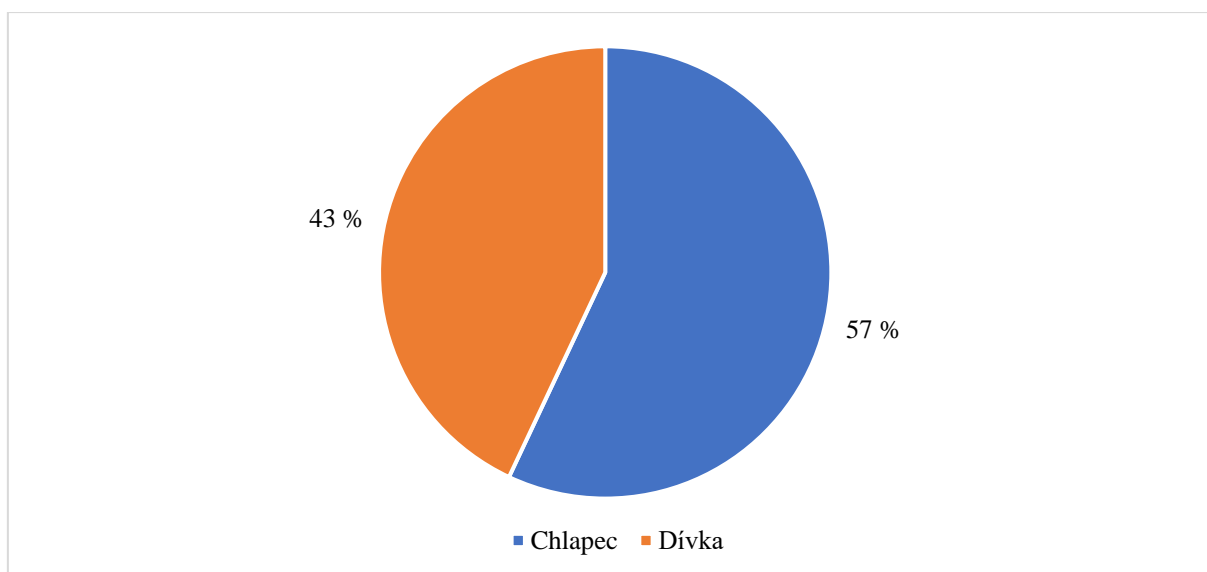
Dotazník byl rozdán ve čtyřech třídách druhého stupně základní školy, kde byla návratnost 100 %. Účast na výzkumu byla anonymní. Výzkumu se účastnilo 57 chlapců a 43 dívek.

Cílová věková skupina byla vybrána z toho důvodu, že mi přišlo zajímavé zjistit, jak právě tuto skupinu ovlivňují sociální sítě v jejich komunikaci.

3 Výsledky výzkumu

V této kapitole se budeme zabývat samotným vyhodnocením dat z dotazníkového šetření. Dotazník obsahuje 25 otázek. První dvě otázky jsou zaměřeny na pohlaví a věk respondentů. Tyto otázky slouží jako doplňující k dané problematice. Výzkumného šetření se zúčastnilo 100 respondentů.

1. Pohlaví

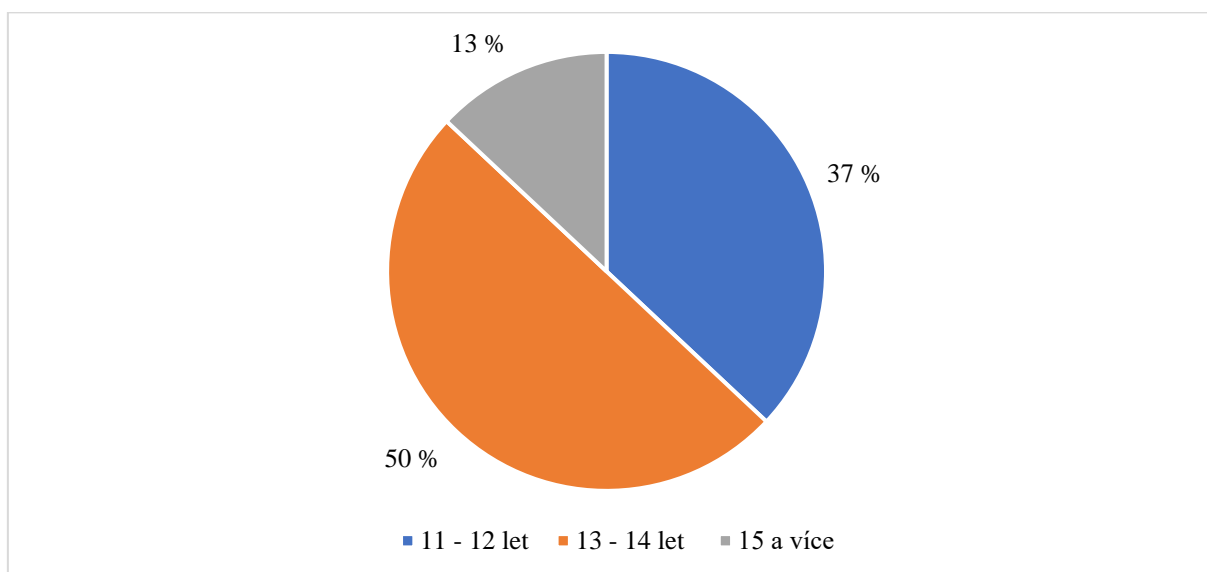

Graf 1: Pohlaví

Zdroj: vlastní práce

V první otázce dotazníkového šetření bylo zjišťováno pohlaví respondentů. Výzkumu se zúčastnilo 43 % dívek a 57 % chlapců

2. Věk

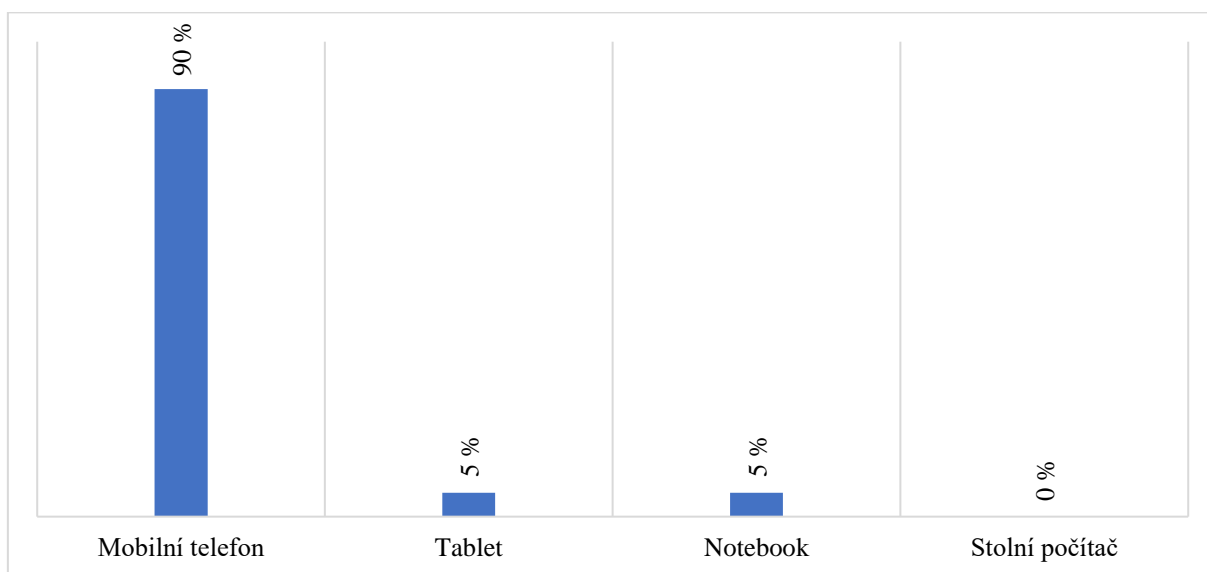

Graf 2: Věk

Zdroj: vlastní práce

Výzkum byl směřován na žáky 2. stupně základní školy, proto je věková kategorie respondentů rozdělena na 11–12 let, 13–14 let, 15 a více let. Ve věku 11–12 let odpovídalo 37 % respondentů, nejvíce respondentů bylo ve věku 13–14 let, a to rovnou v 50 % a 13 % respondentů bylo ve věku 15 a více let.

3. Jaké elektronické zařízení s připojením k internetu vlastníš?

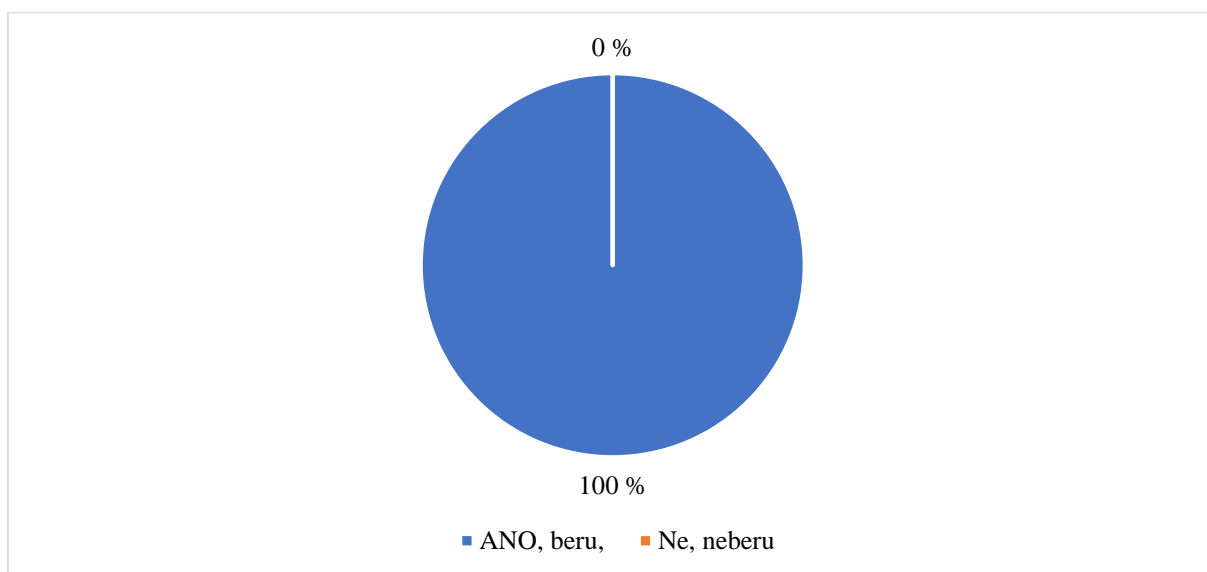

Graf 3: Používání elektronického zařízení

Zdroj: vlastní práce

Co se týče otázky, směřované k používání elektronických zařízení, ve velké převaze dominuje mobilní telefon, který vlastní v dnešní době skoro každý z nás. 90 % dotazovaných uvedlo, že používá mobilní telefon. Dalších 10 % se dělí mezi uživatele tabletu a notebooku.

4. Bereš si svoje elektronické zařzení do školy?

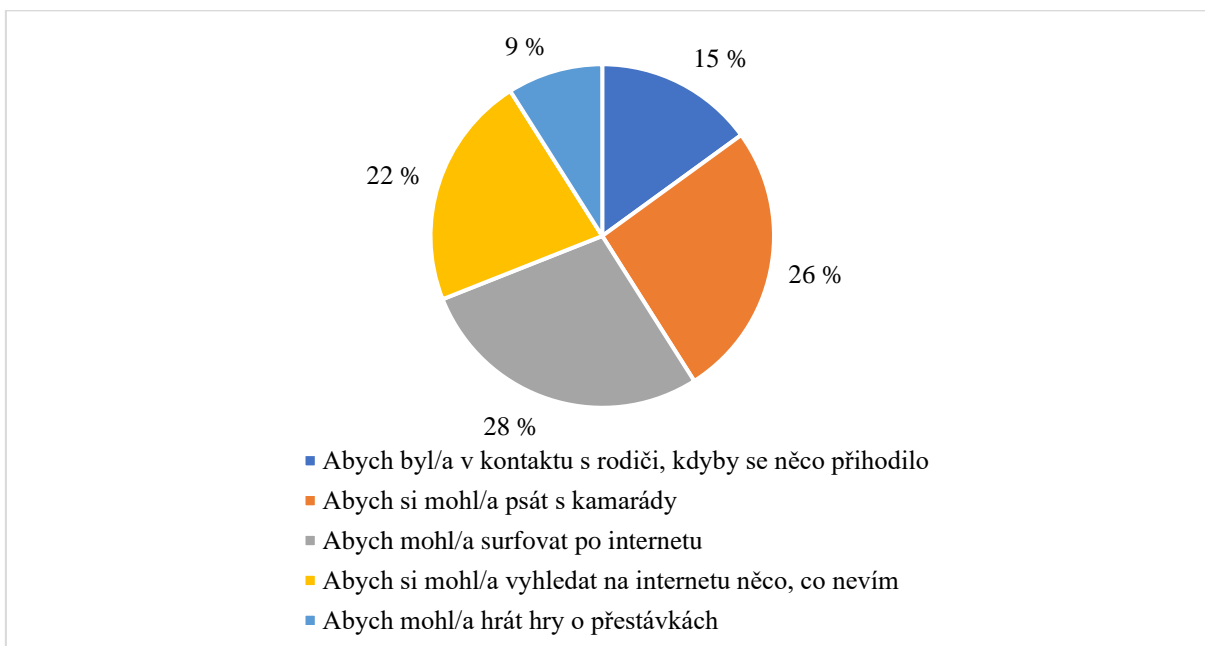
Graf 4: Elektronické zařzení sebou ve škole

Zdroj: vlastní práce

Cílem této otázky bylo zjistit, jestli si žáci nosí svůj mobilní telefon, notebook nebo tablet do školy. Bylo zjištěno, že 100 % dotazovaných si s sebou do školy tato zařzení nosí.

Výsledek odpovědí nepřekvapil, jelikož se v dnešním světě bez těchto zařzení už nedokážeme obejít.

5. Pokud ano, proč?

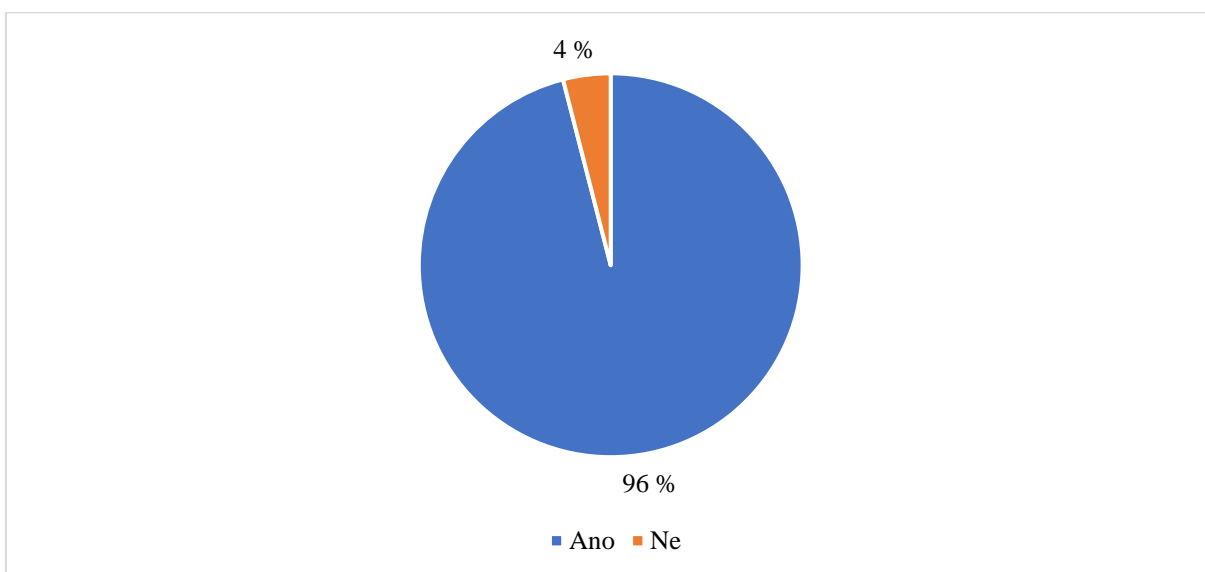

Graf 5: Důvod elektronického zařízení sebou ve škole

Zdroj: vlastní práce

Předmětem této otázky bylo zjistit, co žáky vede k tomu, aby si s sebou do školy nosili mobilní telefony, tablety či notebooky. Jako nejčastější důvod žáci uváděli surfování po internetu a psaní s kamarády. Dalším častým důvodem, kterým odpovídalo 22 % respondentů, je vyhledávání na internetu něčeho, co neví. 15 % respondentů si bere některé z těchto zařízení do školy proto, aby mohli být v kontaktu s rodiči, kdyby se něco přihodilo. Nejméně respondentů, to je 9 %, nosí do školy mobilní telefon kvůli hrám.

6. Máš založený profil na nějaké sociální síti?

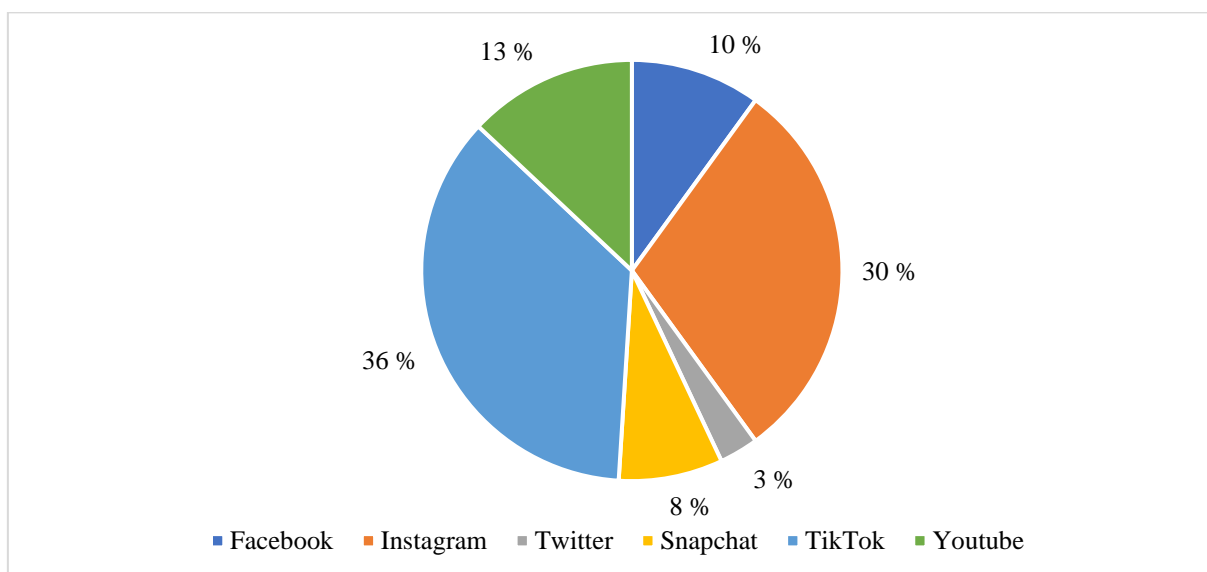

Graf 6: Založený profil na sociální síti

Zdroj: vlastní práce

K tomu, abychom zjistili, jestli dotazovaní navštěvují sociální sítě, bylo zapotřebí zjistit, zda mají založený profil na nějaké sociální síti. 96 % odpovědělo, že profil na sociální síti má a pouze 4 % nepotřebují mít založený svůj profil na některé ze sociálních sítí.

7. Jakou sociální síť navštěvuješ nejčastěji?

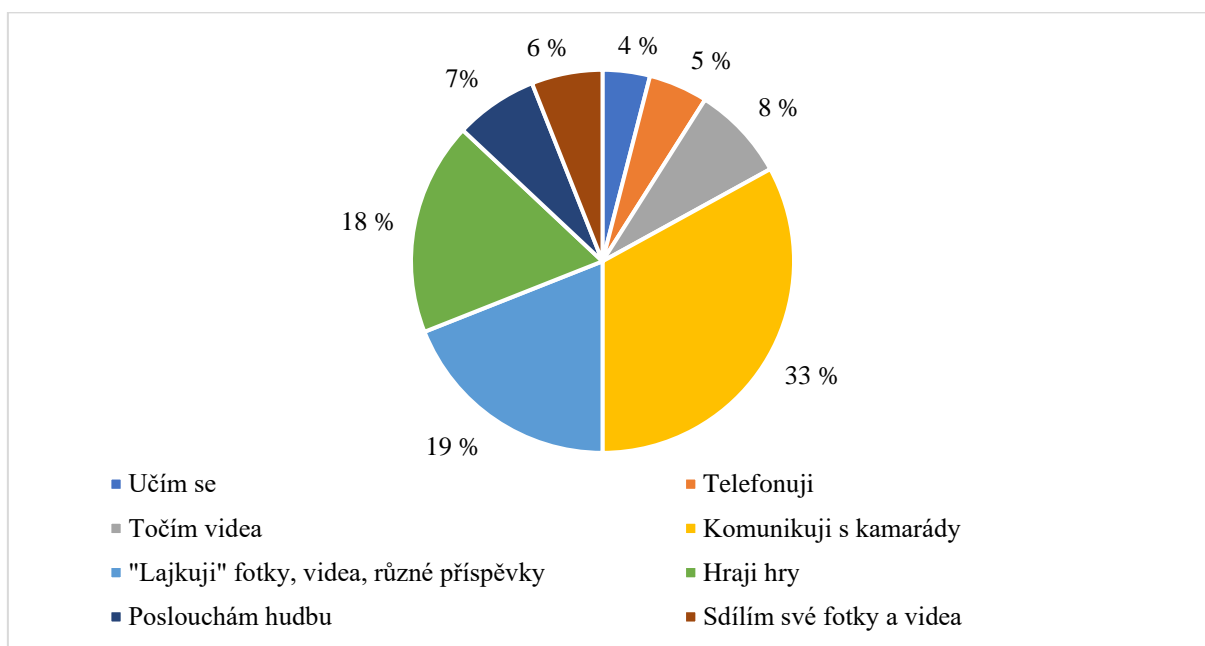

Graf 7: Nejčastěji používaná sociální síť

Zdroj: vlastní práce

Sedmá otázka zjišťovala, jakou sociální síť respondenti navštěvují nejčastěji. V dnešní době je mezi mládeží velkým fenoménem TikTok, což dokazuje i náš výzkum, ve kterém 36 % navštěvuje tuto sociální síť. Druhou příčku obsadil Instagram s 30 %. Na třetím místě se umístilo YouTube s 13 %. Facebook preferuje pouze 10 % respondentů. Předposlední příčku obsadil Snapchat s 8 % a na posledním místě v rámci navštěvovanosti skončil Twitter, který využívají pouze 3 % dotazovaných žáků.

8. Co nejčastěji děláš za aktivity na sociálních sítích?

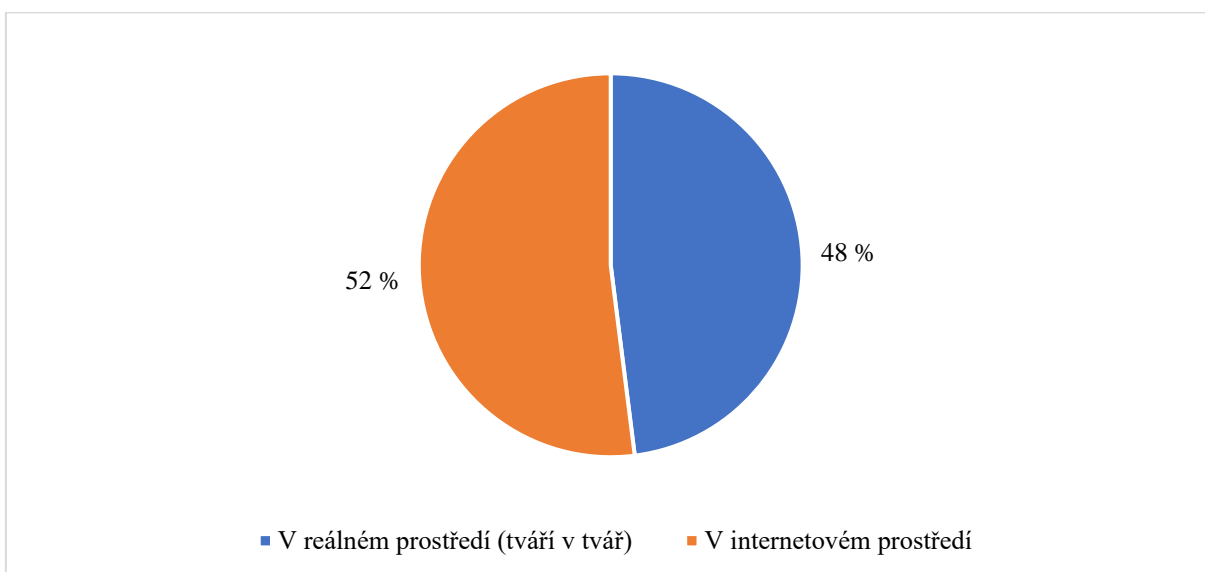

Graf 8: Nejčastější aktivity na sociálních sítích

Zdroj: vlastní práce

Cílem osmé otázky bylo zjistit, co dělají žáci 2. stupně nejčastěji na sociálních sítích. 33 % dotazovaných navštěvuje sociální síť za účelem komunikování se svými kamarády. Následuje „lajkování“ fotek a videí, které provádí 19 % respondentů. Další častou aktivitou na sociálních sítích je hraní her. Hry hraje 18 % dotazovaných žáků. 8 % odpovědělo, že sociální síť navštěvují proto, protože zde točí videa. K poslouchání hudby slouží sociální síť pro 7 % dětí z 2. stupně. Další aktivitou, kterou provozuje 5 % dotazovaných, je sdílení fotografií a videí. 5 % používá sociální síť za účelem telefonování a zbylá 4 % se na sociálních sítích učí.

9. Jak si raději povídáš?

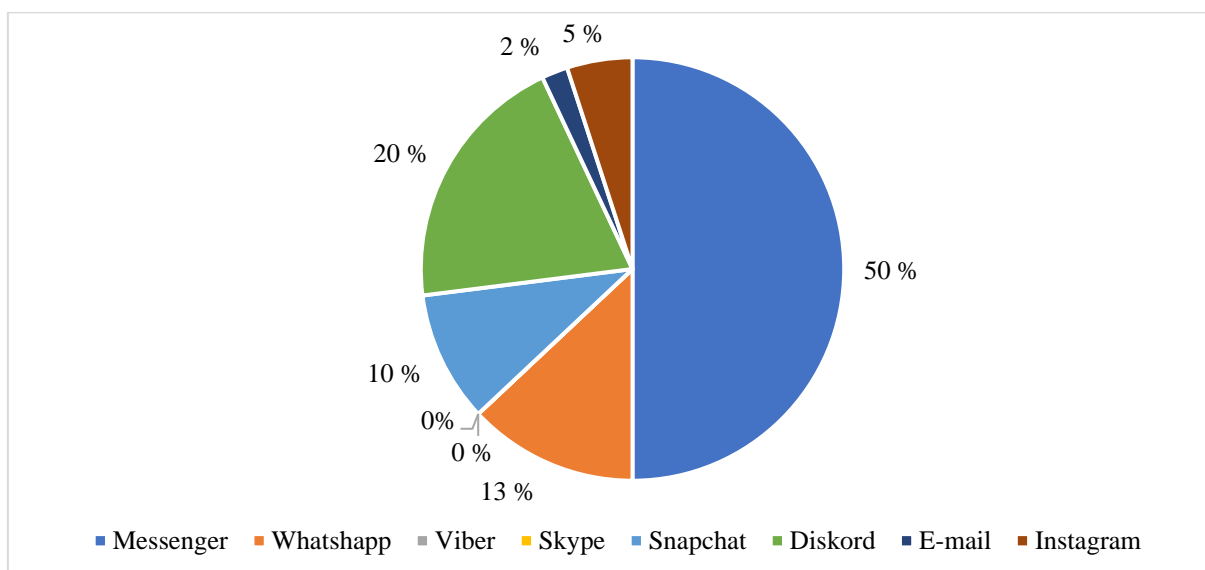
Graf 9: Preferovaný způsob povídání si

Zdroj: vlastní práce

Devátá otázka měla na výběr pouze dvě odpovědi. Účelem bylo zjistit, jestli naši respondenti dávají přednost komunikaci v reálném prostředí nebo naopak v online prostředí.

52 % žáků dává přednost komunikaci přes sociální sítě a 48 % raději komunikuje v reálném prostředí.

10. Jaké komunikační kanály nejčastěji používáš?

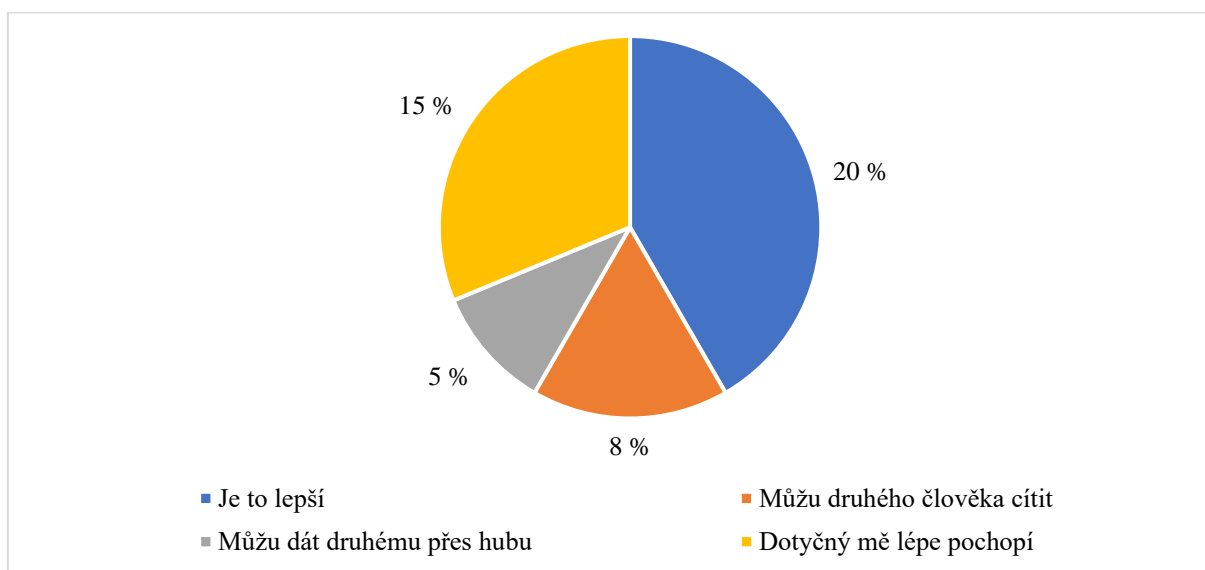

Graf 10: Nejčastěji používané komunikační kanály

Zdroj: vlastní práce

Tato otázka zjišťuje, které aplikace k online komunikaci respondenti využívají. Nejvíce, a to 50 % dotazovaných uvedlo, že k on-line komunikaci využívá Messenger. Následuje Diskord, který používá 20 % respondentů. Přes WhatsApp komunikuje 13 %. 10 % dotazovaných žáků používá ke komunikaci Snapchat, dalších 5 % Instagram. Respondenti zde mohli také uvést jinou, vlastní odpověď, a tou byly právě zmiňovaný Discord a Email. Právě přes Email komunikují 2 % dotazovaných.

11. Pokud dáváš přednost přímé komunikaci, tak proč?

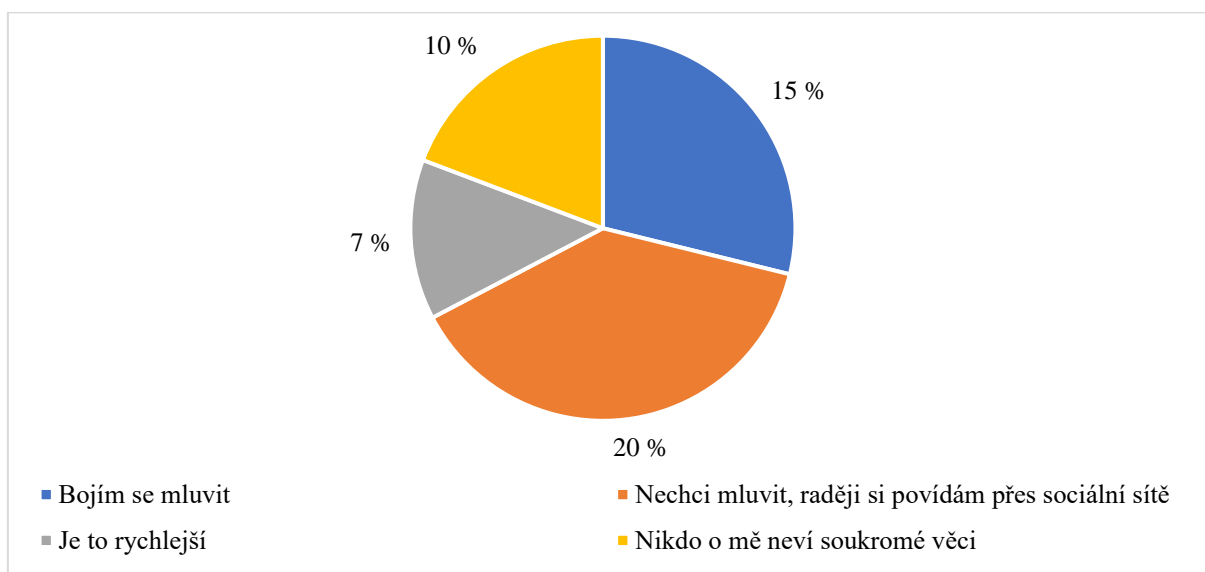
Graf 11: Důvod dávání přednosti přímé komunikaci

Zdroj: vlastní práce

Jedenáctá otázka byla otázkou otevřenou. Na tuto otázku odpovídali jen ti respondenti, kteří preferují reálnou komunikaci. 20 % respondentů jako důvod uvedlo, že je to pro ně lepší. 15 % raději komunikuje reálně, protože z této komunikace pocítuje, že je dotyčný lépe pochopí. Za důležité při komunikaci považuje 8 % respondentů možnost cítit druhého člověka, se kterým komunikuje.

Za zvláštní a docela humornou považují odpověď, kterou uvedlo 5 % dotazovaných. Tuto odpověď zaznamenalo pět chlapců. Tito chlapci preferují reálnou komunikaci kvůli tomu, že můžou při rozhovoru dát druhému „přes hubu“.

12. Pokud dáváš přednost komunikaci v internetovém prostředí, tak proč?

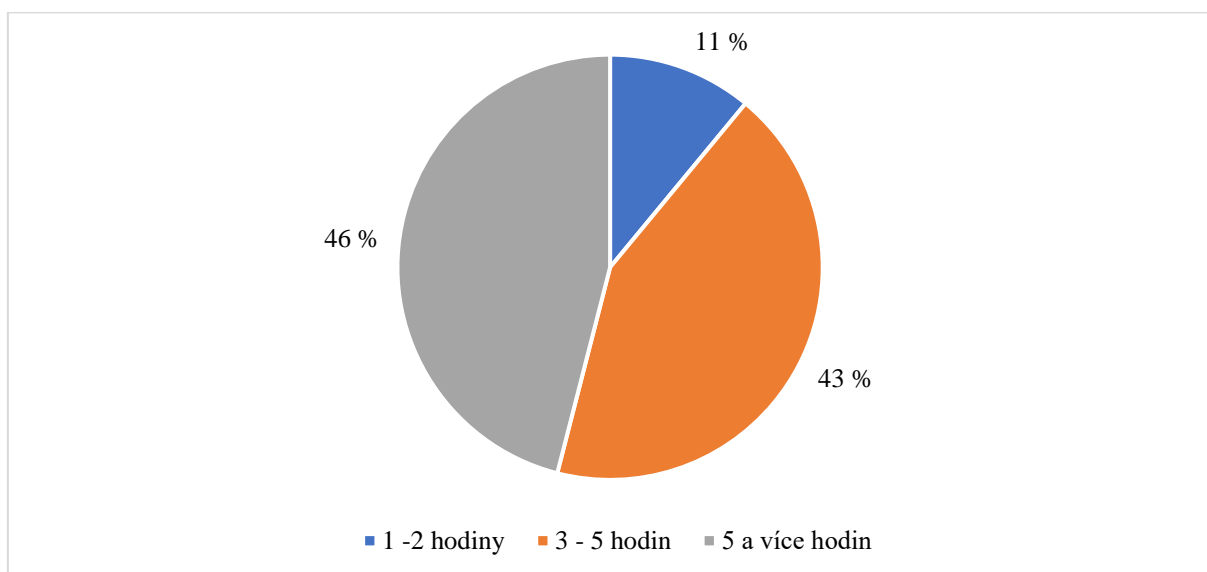

Graf 12: Důvod dávání přednosti internetové komunikaci

Zdroj: vlastní práce

Dvanáctá otázka byla taktéž otevřená. Respondenti mohli sami podle svého cítění uvést, proč raději komunikují v online prostředí. Na otázku odpovídali pouze ti, kteří v jedné z předešlých otázek uvedli, že preferují online komunikaci. Nejhlavnějším důvodem, který uvedlo 20 % respondentů, je nechtěné mluvení. Dalších 15 % dotazovaných se bojí mluvit, proto ke komunikaci využívají sociální sítě, na kterých mohou věci sdělovat prostřednictvím psaného projevu. 10 % dotazovaných žáků se domnívá, že při online komunikaci o něm nikdo neví soukromé věci. Poslední příčku se 7 % obsadila odpověď je to rychlejší.

13. Kolik času trávíš denně na sociálních sítích?

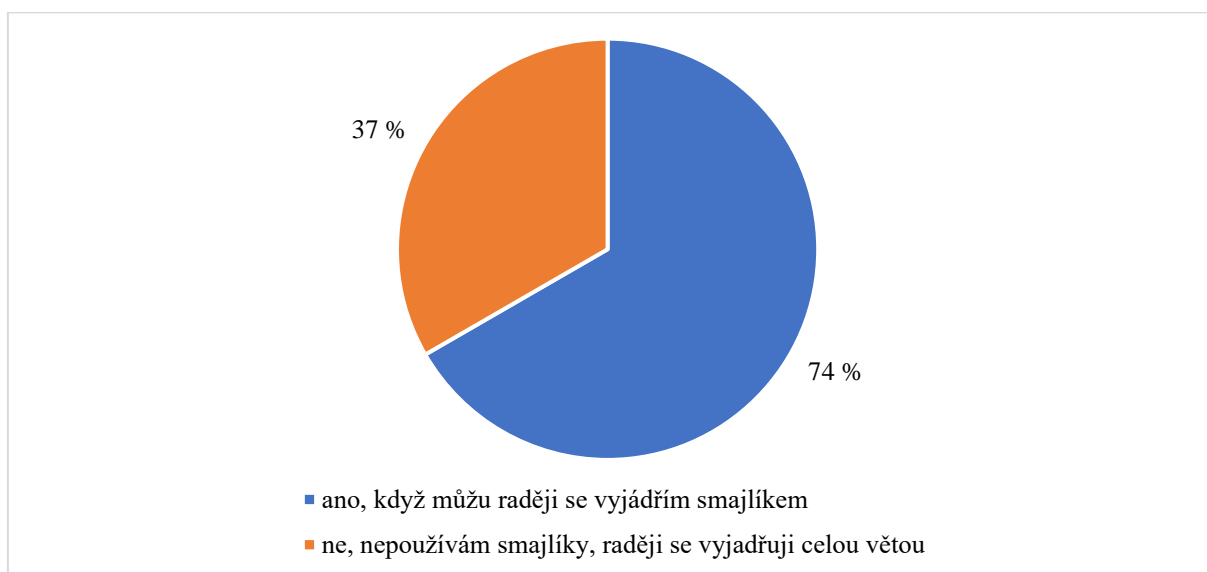

Graf 13: Denně strávený čas na sociálních sítích

Zdroj: vlastní práce

Cílem třinácté otázky bylo zjistit, kolik času denně tráví žáci na sociálních sítích. 46 % dotazovaných tráví denně na sociálních sítích 5 a více hodin. Odpověď 3-5 hodin uvedlo 43 % žáků. Nejméně, a to 11 % respondentů, tráví na sociálních sítích 1-2 hodiny denně.

14. Nahrazuješ v online prostředí své pocity pomocí emotikonů (smajlíka)?

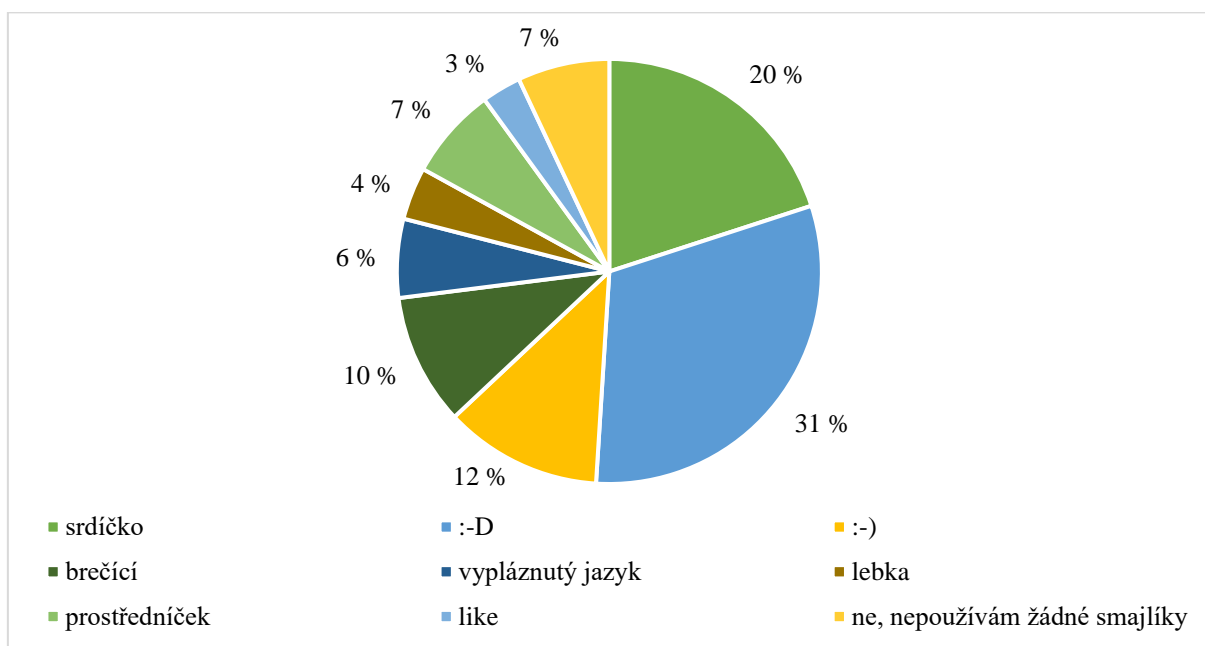

Graf 14: Nahrazování svých pocitů pomocí emotikon

Zdroj: vlastní práce

U čtrnácté otázky jsem chtěla poukázat na to, jestli se žáci 2. stupně vyjadřují pomocí emotikonů (smajlíků) na sociálních sítích. 74 % respondentů odpovědělo, že se smajlíkem vyjadřují. Zbýlých 26 % uvedlo, že dává přednost vyjadřování se v celých větách a smajlíky nepoužívají.

15. Jakého smajlíka používáš nejčastěji?

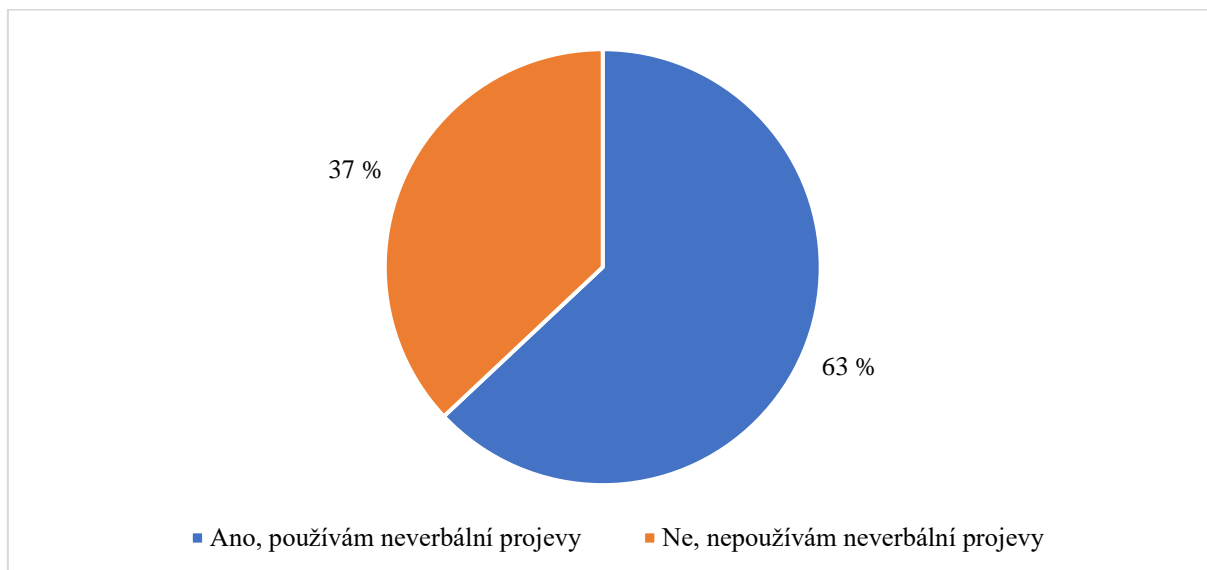

Graf 15: Nejčastěji používaný smajlík

Zdroj: vlastní práce

Tato otázka je zaměřená na nejčastěji používaného smajlíka. 31 % respondentů používá nejčastěji „vyřechtaného“ smajlíka (:D). Dalších 20 % upřednostňuje srdíčko (<3). Třetí příčku obsadil „usmívající se“ smajlík (😊) s 12 %. Na čtvrté příčce se umístil brečící smajlík, kterého používá 10 % dotazovaných. Méně využívanými smajlíky jsou lebka, vypláznutý jazyk a palec nahoru. Pouze 7 % dotazovaných uvedlo, že žádného smajlíka nepoužívá.

16. Pokud s někým komunikuješ osobně, používáš i neverbální projevy? (pohyby rukou při komunikaci, výraz obličeje, řeč očí, postoj těla)

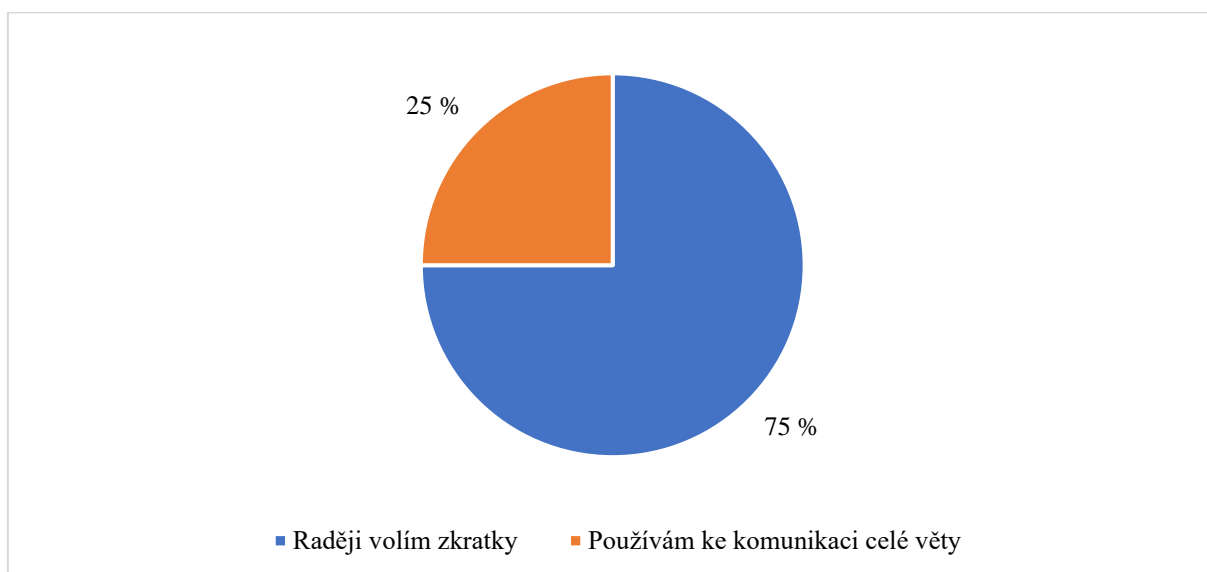

Graf 16: Používání neverbálních projevů při osobní komunikaci

Zdroj: vlastní práce

V šestnácté otázce jsem zjišťovala, zda žáci 2. stupně ZŠ používají při osobní komunikaci neverbální projevy. 63 % respondentů odpovědělo, že používá neverbální projevy při komunikaci. Zbýlých 37 % dotazovaných žáků nevyužívá neverbálních projevů.

17. Vyjadřuješ se v online komunikaci celými větami nebo zkratkami?

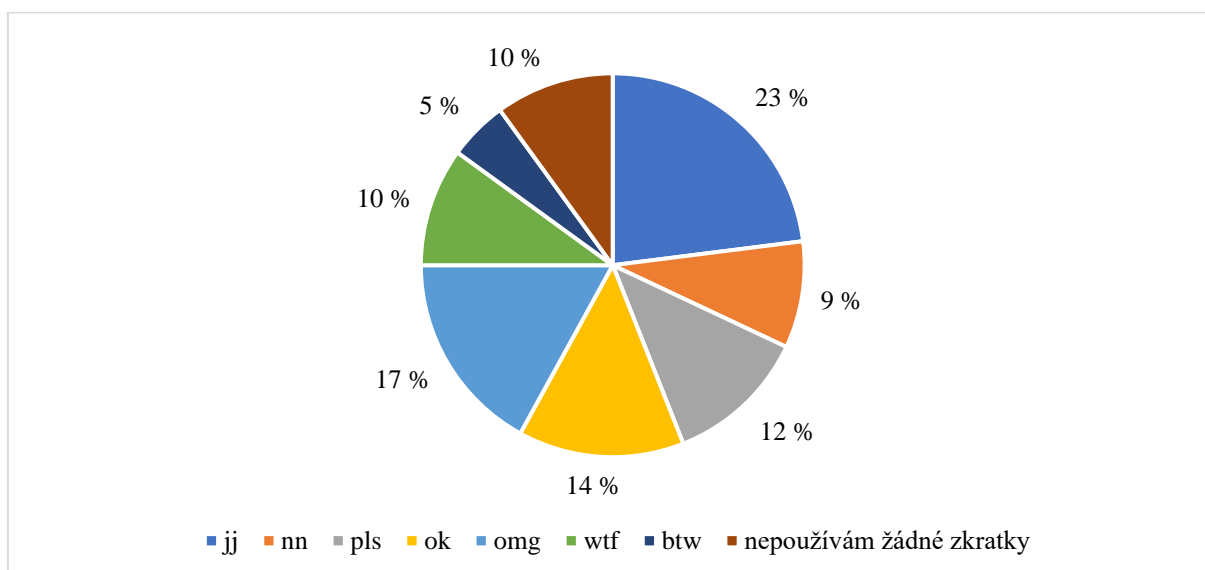

Graf 17: Vyjadřování se v online komunikaci celými větami nebo zkratkami

Zdroj: vlastní práce

Účelem sedmnácté otázky bylo zjistit, jestli se žáci 2. stupně ZŠ vyjadřují v online komunikaci celými větami nebo zkratkami. V online komunikaci komunikuje 75 % dotazovaných pomocí zkratk. Pouze 25 % komunikuje prostřednictvím celých vět.

18. Jakou zkratku používáš nejčastěji?

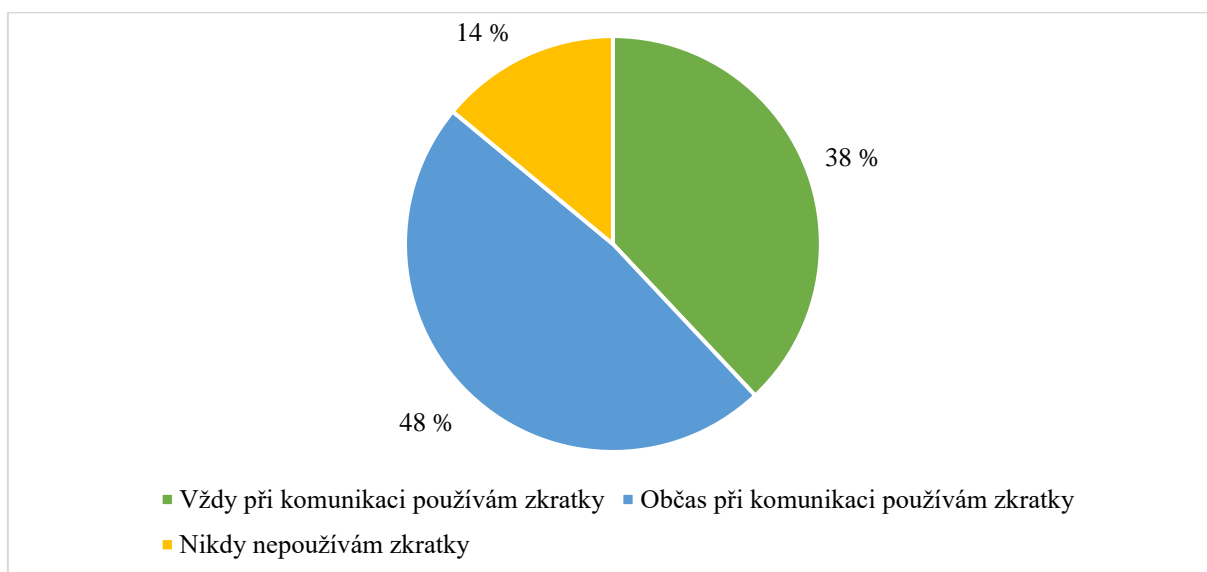

Graf 18: Nejčastěji používaná zkratka

Zdroj: vlastní práce

Tato otázka byla zaměřena na nejčastěji používanou zkratku. 23 % dotazovaných uvedlo, že jejich nejčastější zkratkou je jj. Dalších 17 % respondentů využívá zkratku omg. Zkratku ok používá nejčastěji 14 % dotazovaných. 12 % žáků uvádí, že jejich nejčastější zkratkou je pls. Dalšími uváděnými zkratkami jsou wtf, nn a btw. Zkratky nepoužívá 10 % dotazovaných žáků.

19. Používáš zkratky i v osobní komunikaci?

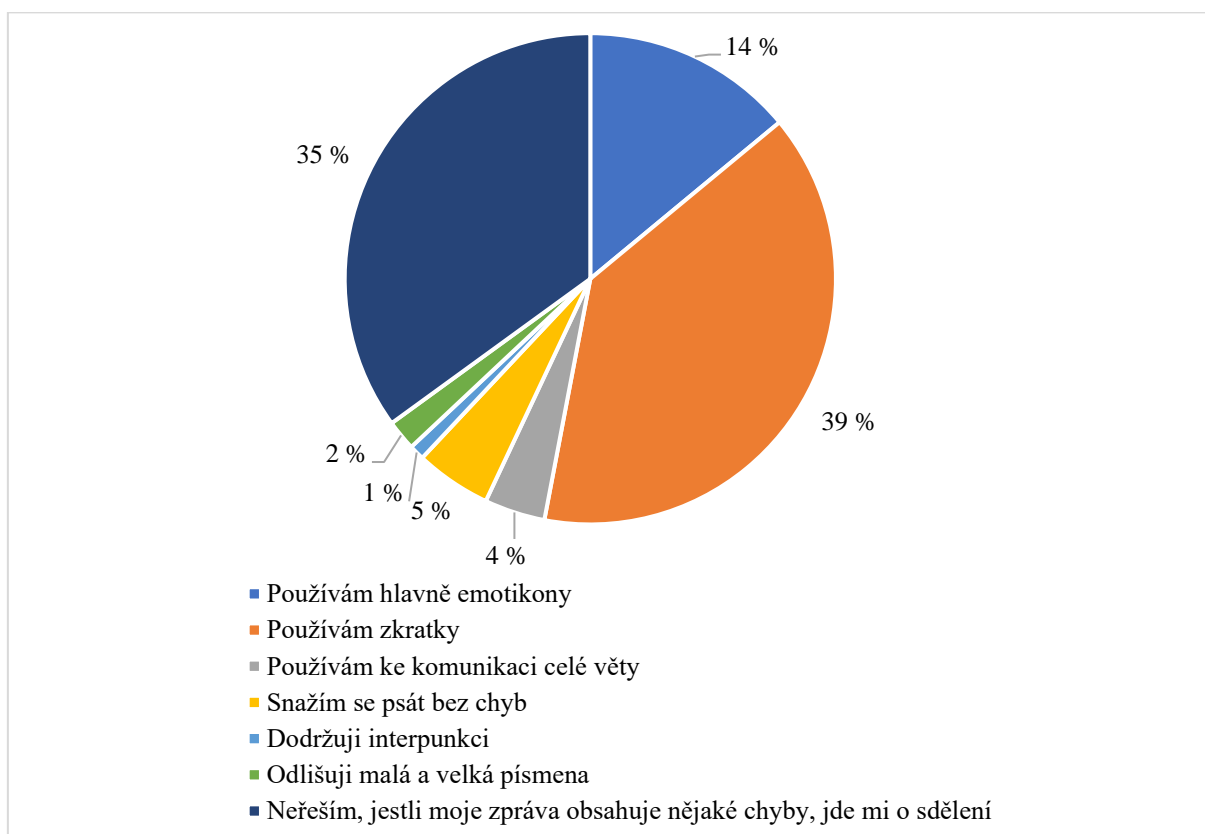

Graf 19: Používání zkratky i v osobní komunikaci

Zdroj: vlastní práce

Devatenáctá otázka zjišťovala, zda žáci komunikují zkratkami i v osobní komunikaci. Občas při komunikaci používá zkratky 48 % respondentů. Dále na tuto otázku odpovědělo 38 %, že vždy při komunikaci používají zkratky. Nikdy nepoužívá zkratky 14 % dotazovaných

20. Jakým způsobem komunikuješ v online prostředí?

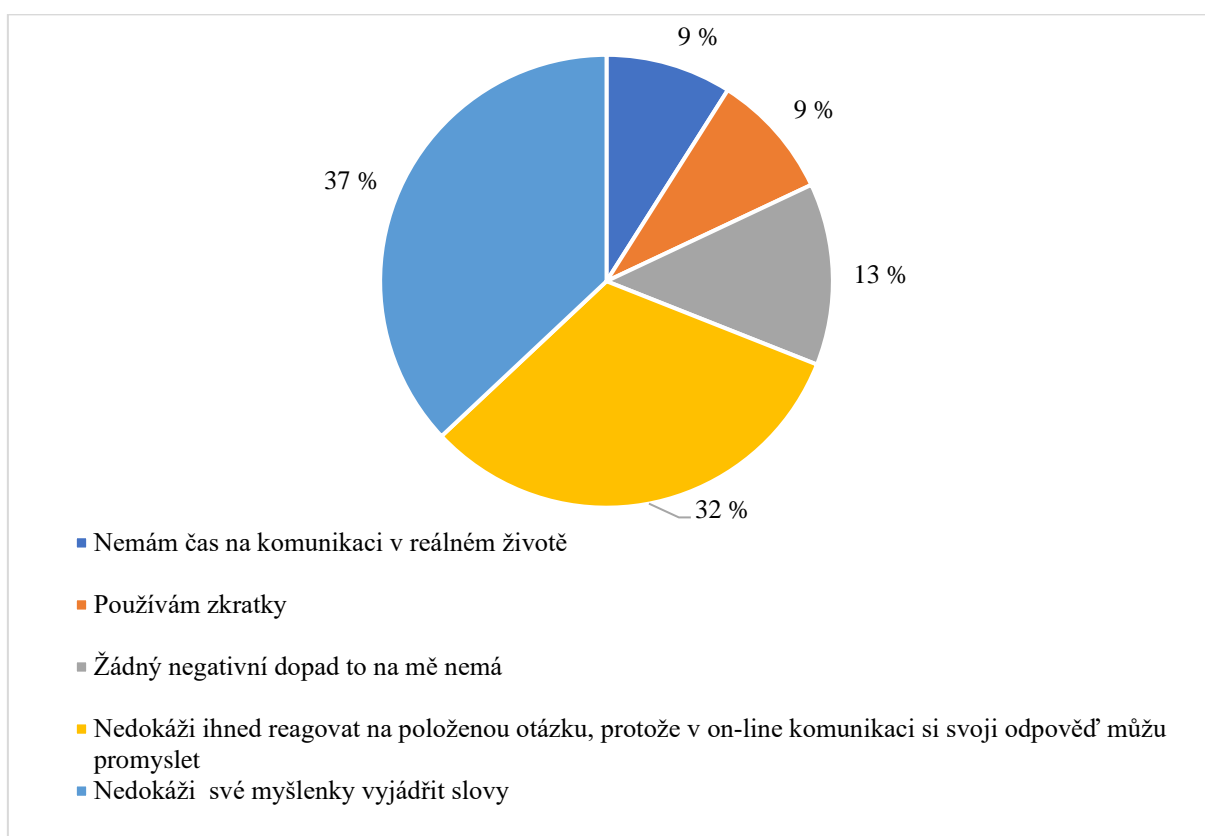

Graf 20: Způsob komunikace v online prostředí

Zdroj: vlastní práce

Cílem této otázky bylo zjistit, jak respondenti v online prostředí komunikují. Zkratky ve své komunikaci používá 39 %. Na druhém místě se umístilo tvrzení, že žáci neřeší, jestli jejich zpráva obsahuje nějaké chyby, jde jim hlavně o sdělení. Třetí příčku získalo používání smajlíků. Tyto smajlíky používá 14 % dotazovaných. V online komunikaci odlišují velká a malá písmena pouze 2 % dotazovaných žáků. Pouze 1 % respondentů se snaží o dodržování interpunkce.

21. Jaký negativní dopad na tebe má používání sociálních sítí?

Graf 21: Negativní dopad používání sociálních sítí

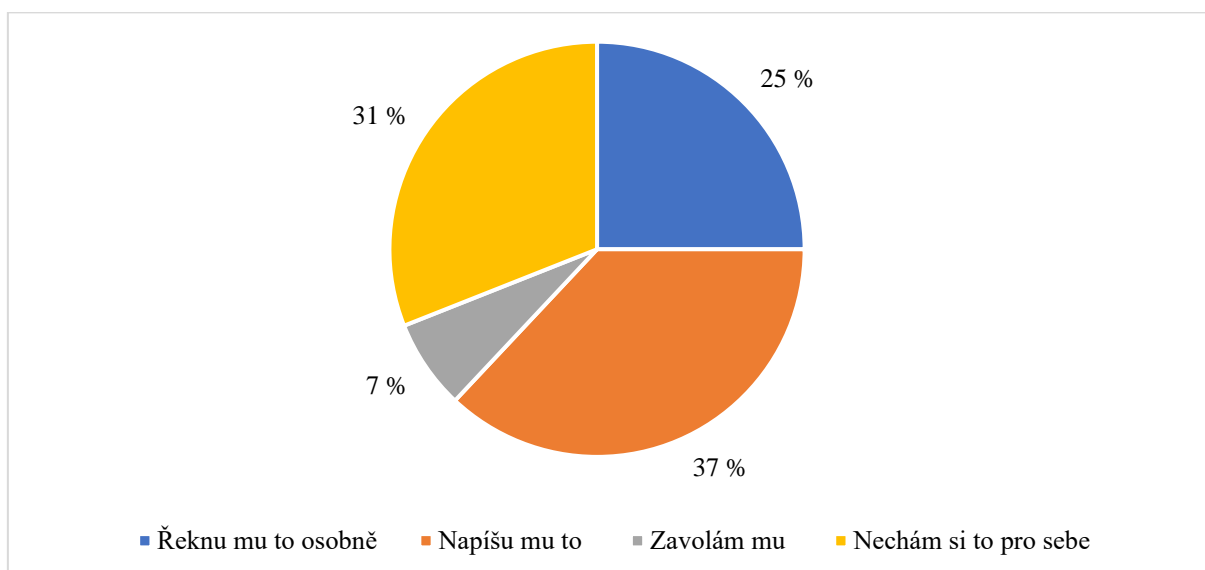
Zdroj: vlastní práce

Účelem této otázky bylo zjistit negativní dopad sociálních sítí. Své myšlenky slovy nedokáže vyjádřit 37 % dotazovaných. Myslím si, že důvodem je právě to, že na sociálních sítích v takovém případě pošle žák smajlíka a nepřemýšlí, jak jinak slovy odpovědět. Postačí mu smajlík či gif. Ti za něj obsah zprávy sdělí. V reálném životě taková možnost není.

Dalších 32 % respondentů spatřuje jako negativum sociálních sítí neschopnost reagovat ihned na položenou otázku v osobní komunikaci. Přece jen v online komunikaci si svoji odpověď mohou promyslet a nemusí hned reagovat.

Dalším negativním důvodem je používání zkratek, které má dopad na 9 % dotazovaných. Jako negativum trávení mnoha času na sociálních sítích vidí 9 % respondentů v tom, že nemají čas na komunikaci v reálném životě. A to může vést ke ztrátě přátel a narušení mezilidských vztahů. Pouze 13 % respondentů uvádí, že trávení času na sociálních sítích nemá vliv na jejich komunikaci.

22. Pokud se vyskytne nějaký problém, jak se kamarádovi svěříš?

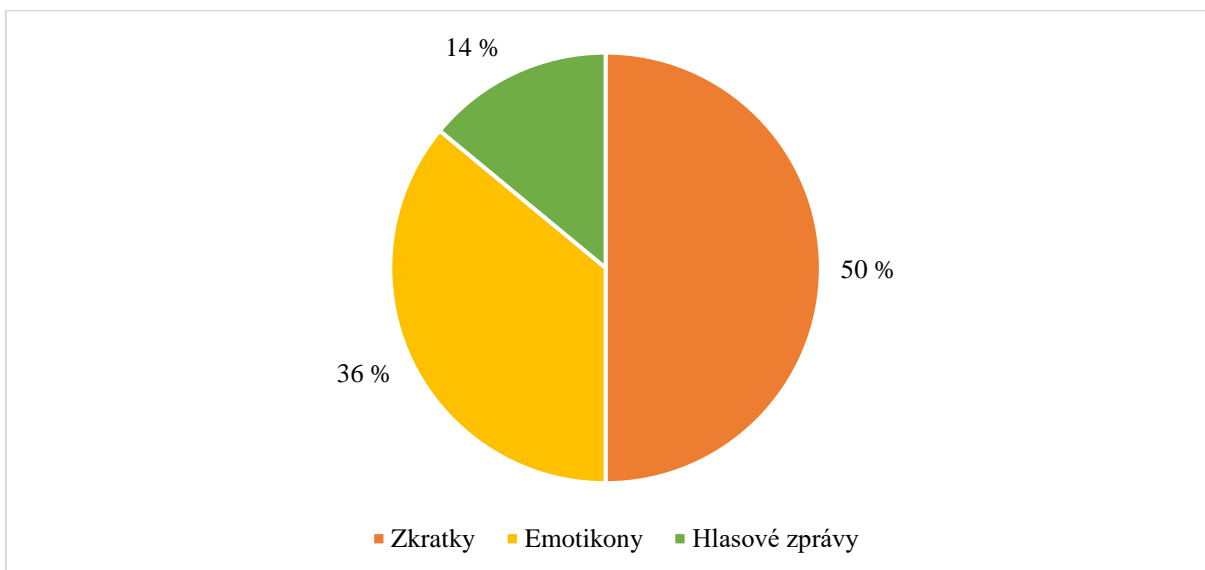
Graf 22: Pokud se vyskytne nějaký problém, jak se kamarádovi svěříš?

Zdroj: vlastní práce

Tato otázka zjišťuje, jakým způsobem se žák 2. stupně svěří svému kamarádovi. Kamarádovi by se svěřilo formou psaní až 37 % dotázaných. Tito si asi možná ani neuvědomují, že takové svěřování formou psaní má i svá rizika. Ve zprávě nebo chatu může naši zprávu vidět kdokoliv, ne jen kamarád. Ale pokud se kamarádovi svěřím osobně, toto tajemství zůstává jen mezi mnou a jím.

Třetí místo obsadila odpověď s 31 %, kdy žáci uváděli, že se kamarádovi nesvěří a problém si nechají pro sebe. Pouhých 7 % respondentů by kamarádovi zavolalo.

23. Jakému typu online komunikace dáváš přednost?

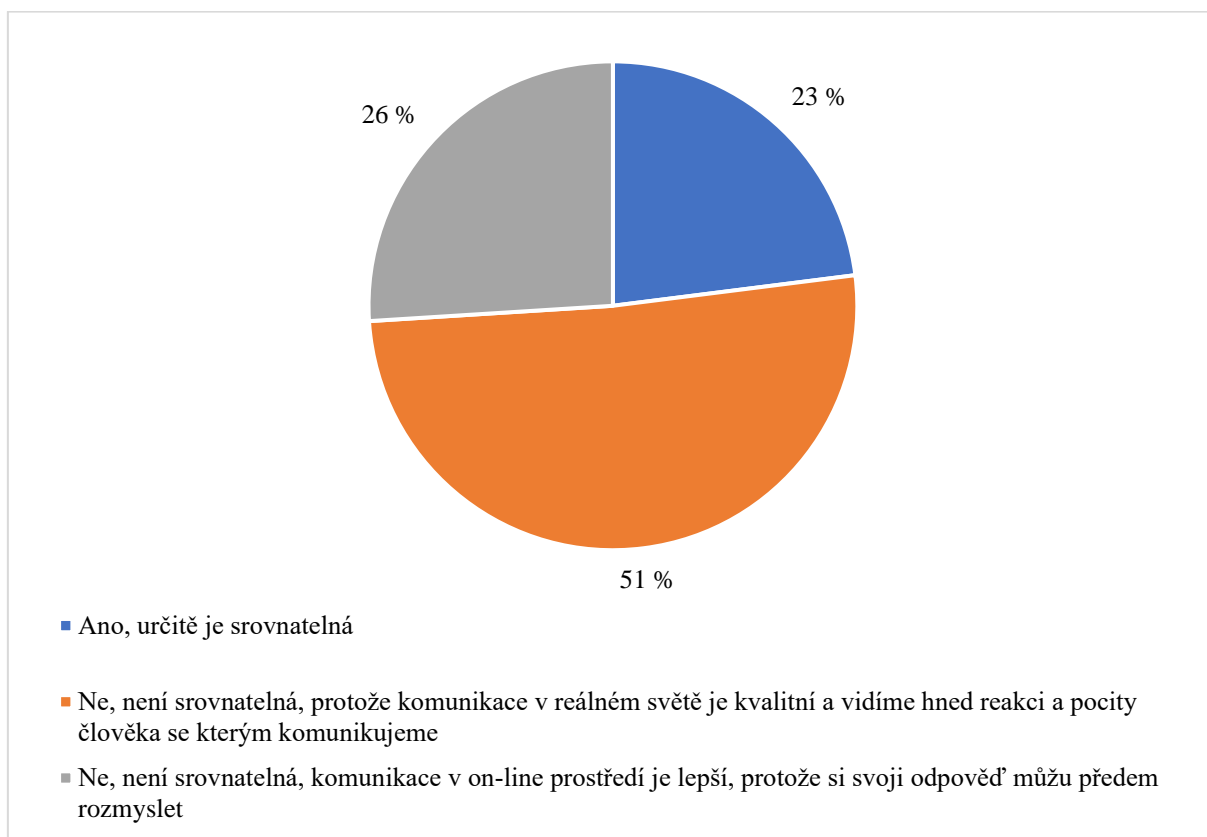
Graf 23: Upřednostňování typu online komunikace

Zdroj: vlastní práce

V této otázce jsem se zaměřila na to, čemu dávají žáci při online komunikaci přednost. Jestli raději při psaní volí zkratky a smajlíky nebo se nechtějí zdržovat zdlouhavým vypisováním a raději namluví příjemci vzkaz v podobě hlasové zprávy. Polovina dotazovaných respondentů, to je 50 %, uvádí, že ke komunikaci užívá zkratky. Následuje používání smajlíků, které využívá 36 %. Pouhých 14 % dotazovaných posílá místo psaných zpráv zprávy hlasové.

Tato odpověď mě překvapila, protože jsem si myslela, že v dnešním světě je možnost hlasových zpráv mládeží hojně využívána.

24. Myslíš si, že komunikace po internetu je srovnatelná s kvalitami komunikace osobní, která se odehrává v reálném světě?

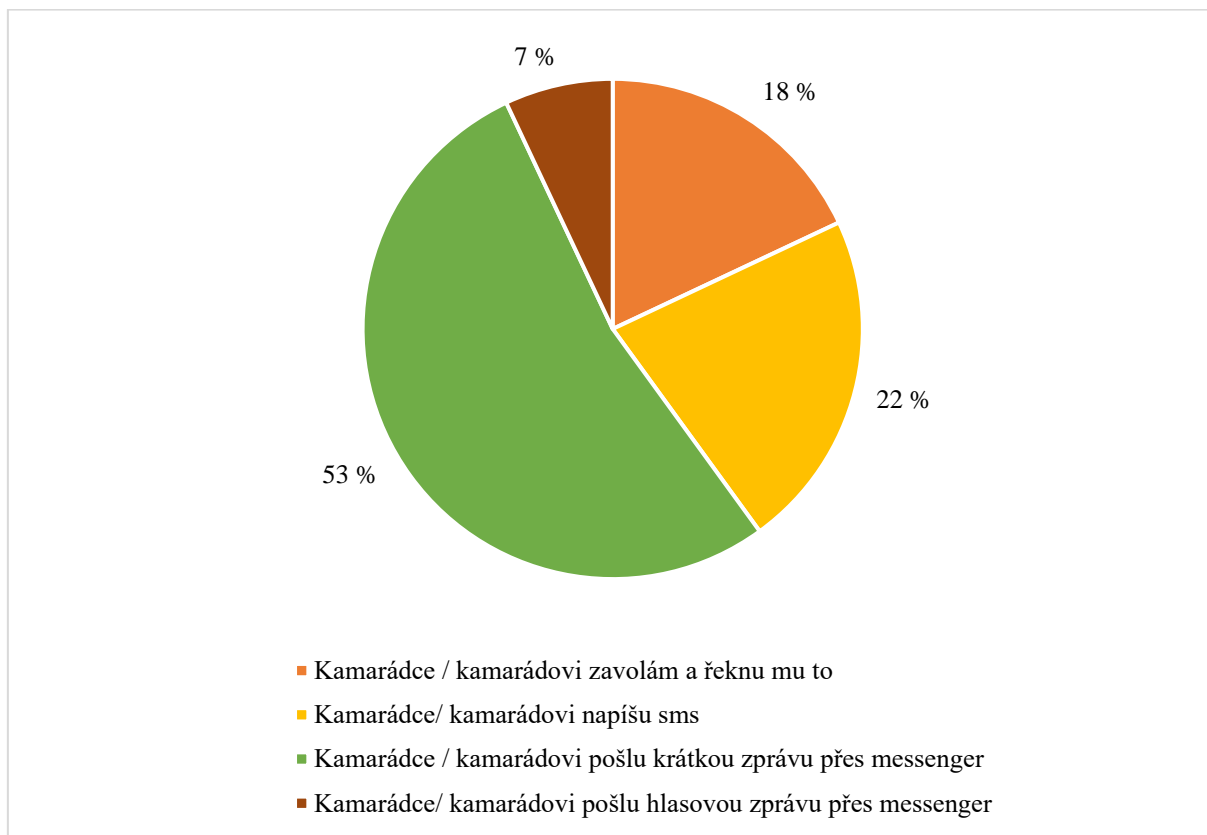

Graf 24: Srovnatelnost komunikace po internetu s kvalitami komunikace osobní

Zdroj: vlastní práce

Cílem předposlední otázky bylo zjistit, zda považují respondenti za srovnatelné komunikovat v reálném prostředí a v online prostředí. Odpověď ne, není srovnatelná, protože komunikace v reálném světě je kvalitní a vidíme hned reakci a pocity člověka, se kterým komunikujeme, odpověděla více než polovina dotazovaných, to je 51 %. 26 % respondentů si myslí, že komunikace v online prostředí je lepší. Zbýlých 23 % respondentů spatřuje online komunikaci srovnatelnou s tou v reálném světě.

25. Chceš sdělit kamarádce / kamarádovi, že se sejdete o půl hodiny později. Jaký je pro tebe nejlepší způsob komunikace?

Graf 25: Sdělení informace kamarádce / kamarádovi

Zdroj: vlastní práce

Poslední otázka měla za úkol zjistit, jaký je pro dotazované žáky nejlepší způsob komunikace, pokud chtějí kamarádovi sdělit pozdější příchod. Opět můžeme vidět, že více než polovina respondentů by ke sdělení použila krátkou zprávu přes Messenger. Druhé místo obsadilo tvrzení, že kamarádovi napíši SMS. 18 % dotazovaných by zvolilo volání kamarádovi a zbylých 7 % by ke sdělení využilo použití hlasové zprávy přes Messenger.

3.1 Výzkumné závěry

Na začátku výzkumné části byl stanoven hlavní cíl šetření. Naším hlavním cílem bylo zjistit, jestli komunikace v online prostředí nějakým způsobem ovlivňuje komunikaci v reálném životě žáků 2. stupně ZŠ. K tomu, aby mohl být vyhodnocen hlavní cíl, je zapotřebí odpovědět na šest dílčích výzkumných otázek.

Výzkumná otázka č. 1: Používají žáci 2. stupně ZŠ sociální sítě a za jakým účelem?

V dotazníkovém šetření nám na první výzkumnou otázku odpovídá šestá a sedmá otázka. Tyto otázky zjišťovaly, zda mají žáci založený svůj profil na sociální síti a za jakým účelem tuto sociální síť využívají.

Na základě průzkumu lze říct, že žáci 2. stupně ZŠ opravdu používají sociální sítě. Z celkového počtu dotazovaných je právě 96 %, kteří svůj čas tráví na sociálních sítích. Pouze 4 % žáků žádnou sociální síť nenavštěvuje, tudíž nemají založen ani svůj profil. Nejvíce respondentů, a to 33 % uvedlo, že sociální sítě navštěvují za účelem komunikace s kamarády. 19 % uvedlo, že na sociálních sítích nejraději „lajkují“ fotky nebo videa a na třetí příčce se umístilo s 18 % hraní her.

90 % žáků z dotazníkového šetření uvedlo, že vlastní mobilní telefon, který si s sebou berou do školy. V dnešní době se mohou žáci připojit ke školnímu wi-fi připojení nebo disponují ve většině případů mobilními daty. Díky tomu tráví ve škole přestávky na sociálních sítích, kde si například píše se svým spolužákem, místo toho, aby si spolu povídali osobně.

Výzkumná otázka č. 2: Kolik času tráví žáci 2. stupně ZŠ na sociálních sítích a jakou síť navštěvují nejčastěji?

V další výzkumné otázce bylo snahou zjistit, kolik času tráví žáci denně na sociálních sítích. K tomuto zjištění slouží otázka číslo třináct z dotazníkového šetření.

Zde vyplynulo, že 46 % dotazovaných tráví na sociálních sítích 5 a více hodin denně. To svědčí o tom, že většina dotazovaných považuje sociální sítě za nezbytnou součást svého života. Čas na sociálních sítích může negativně ovlivnit i školní výkony. Žáci místo přípravy do školy sledují YouTube, Instagram, TikTok, hrají různé hry, což se mi potvrzuje i v praxi. Když se žáka zeptám, proč není připraven do školy, odpoví mi právě takhle. Pokud bereme na vědomí fakt, že žák tráví na sociálních sítích i více než 5 hodin denně, nemůže se scházet se svými vrstevníky a podnikat nějaká dobrodružství. Spíše komunikuje pouze prostřednictvím sociálních sítí, a to ho může negativně ovlivnit v osobní komunikaci a mezilidských vztazích.

Druhou nejčastější odpovědí bylo trávení 3-5 hodin na sociálních sítích, kterou vybralo 43 % respondentů. Pouze 11 % dotazovaných stráví na sociálních sítích 1-2 hodiny za den.

To, jakou sociální síť navštěvují žáci nejčastěji, dokládá otázka číslo osm. Nejvíce respondentů, a to 36 %, uvedlo, že nejvíce času tráví na TikToku. Druhou nejvíce volenou odpovědí byl Instagram s 30 % a třetí nejčastější odpovědí bylo YouTube, které označilo 13 % respondentů.

V předchozích letech navštěvovalo dle výzkumu nejvíce žáků Facebook. Jak můžeme vidět, u dětí ve věku 11–15 let dominuje v dnešní době hlavně TikTok.

Výzkumná otázka č. 3: Používají žáci při online komunikaci zkratky a přenášejí je do osobní komunikace?

Další dílčí otázka zjišťuje, zda používají žáci při online komunikaci zkratky a přenášejí je do osobní komunikace. V dotazníkovém šetření nám na tuto třetí otázku odpovídá otázka sedmnáct a devatenáct. Výzkumné šetření ukázalo, že 75 % respondentů dává v online komunikaci přednost v používání zkratk místo komunikace v celých úplných větách. Zbylých 25 % komunikuje v celých větách.

Myslím si, že právě každodenní komunikace přes sociální síť má za následek neumění se vyjadřovat v reálném životě. V online světě žáci ve většině případů používají zkratky, své pocity vyjadřují různými smajlíky. To vede k malé slovní zásobě a tím spojeného vyjadřování. Ve většině případů se setkáváme s tím, že tyto zkratky ze sociálních sítí žáci přebírají do osobní komunikace. Celkem 48 % dotazovaných odpovědělo, že občas při osobní komunikaci používají zkratky. V každodenní osobní komunikaci používá zkratky 38 % dotazovaných a zbylých 14 % dává v osobní komunikaci přednost kompletním celým větám, to znamená, že vůbec nepoužívá zkratky.

Výzkumná otázka č. 4: Jak negativně ovlivňuje online komunikace žáka?

Za důležité jsem považovala zjistit, jak negativně ovlivňuje online komunikace žáka.

K tomuto zjištění slouží otázka číslo dvacet jedna v dotazníkovém šetření. Zde ze zjištění vyplynulo, že většina dotázaných na sobě sleduje negativní dopad sociálních sítí. Nejvíce respondentů uvedlo, že díky sociálním sítím nedokáže v reálném světě vyjádřit své myšlenky slovy. Tuto odpověď zvolilo 37 %. 32 % dotázaných považuje za negativní dopad sociálních sítí to, že nedokáží ihned reagovat na položenou otázku, protože v online komunikaci si svoji odpověď mohou promyslet. 13 % žáků nespatřuje žádný negativní vliv v komunikaci díky sociálním sítím. Za další negativní dopad vidí 9 % respondentů používání zkratk

v komunikaci a taktéž zbylých 9 % uvádí jako negativum to, že není čas na komunikaci v reálném životě.

Je obdivuhodné, že si dokáže mládež ve věku 11–15 let přiznat, že sociální sítě na ni mají negativní vliv.

Z výsledků výzkumného šetření vyplývá, že většina dotazovaných respondentů na sobě spatřuje negativní vlivy sociálních sítí. Pouze 13 % na sobě žádné negativní dopady nepozoruje.

Výzkumná otázka č. 5: Komunikují žáci se svými kamarády raději online, nebo osobně tváří v tvář?

Za další důležitou výzkumnou otázku považuji otázku, která zjišťuje, jestli žáci komunikují se svými kamarády raději online, nebo osobně. V dotazníkovém šetření na toto odpovídají otázky číslo devět, jedenáct a dvanáct.

52 % respondentů upřednostňuje online komunikaci před komunikací osobní. Zbylých 48 % preferuje osobní komunikaci. Jak můžeme vidět, odpověď není zcela jednoznačná, liší se pouze 4 %. Hlavní důvod upřednostňování online komunikace vidí děti v tom, že se bojí mluvit, nechtějí mluvit, raději komunikují přes sociální sítě. Dalším uváděným důvodem byla rychlost komunikace, a to, že nikdo o mně neví soukromé věci.

Ti, kteří dávají přednost osobní komunikaci, uváděli nejčastěji tyto důvody: „Můžu druhého člověka cítit, dotyčný mě lépe pochopí, je to lepší.“ V dotazníku se objevila i jedna zajímavá odpověď, na kterou odpovědělo 5 chlapců. Tito chlapci uvedli, že mají rádi osobní komunikaci, protože můžou dát druhému přes hubu. Přes počítač či telefon to nejde.

Výzkum tedy prokázal, že žáci raději komunikují se svými kamarády v online prostředí.

Výzkumná otázka č. 6: Využívají žáci možnosti hlasových zpráv?

Trendem dnešní doby je využívání hlasových zpráv při použití komunikačních kanálů.

Uživatel tak nemusí psát zprávu, namluví vzkaz, který potom odešle příjemci a ten si obsah pustí a nemusí se zdržovat čtením. Ačkoliv bychom se mohli domnívat, že většina žáků využívá možnosti hlasových zpráv, v praxi tomu tak není.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že pokud by chtěli žáci sdělit svému kamarádovi, že se sejdou o půl hodiny později, využili by k tomu krátkou zprávu přes Messenger. Tuto možnost by využilo 53 % dotazovaných. Následovalo psaní SMS s 22 % a možnost využití hlasové zprávy označilo pouhých 7 % respondentů.

Domnívám se, že právě u zmíněné věkové kategorie 11–15 let není tato možnost hlasových zpráv využívána z toho důvodu, že tato věková kategorie nerada mluví, bojí se mluvit

nebo jen prostě nedokáže vyjádřit svoji myšlenku jinak než psaním. V předešlých výzkumných otázkách bylo zjištěno, že děti v tomto věku tráví na sociálních sítích 5 a více hodin denně, tudíž jsou zvyklé především na psanou komunikaci a situacím, ve kterých musí mluvit, se vyhýbají.

Hlavní cíl

Na základě vyhodnocení dotazníkového šetření a jednotlivých dílčích cílů lze konstatovat, že osobní komunikace respondentů, odpovídajících na dotazník, je ve značné míře ovlivněna sociálními sítěmi.

Drtivá většina respondentů se řadí do skupiny aktivních uživatelů sociálních sítí. Svůj volný čas tráví hlavně na těchto sítích, kde komunikují se svými kamarády, „lajkují“ fotky, videa a hrají hry. Mezi preferované sociální sítě patří především TikTok, Instagram a YouTube. Oslovení respondenti taktéž uvedli, že upřednostňují online komunikaci před komunikací osobní. Hlavním uváděným důvodem je strach z osobní komunikace, rychlost nebo nevědomost soukromých věcí o nás.

Právě díky online komunikaci, dochází při komunikaci žáků k používání zkratk. Děti jsou z online prostředí zvyklé tyto zkratky používat, proto jim nepřijde vůbec divné použít tuto zkratku i v osobní komunikaci. Mnohdy ani žák netuší, co konkrétní zkratka znamená. Důležité je, že „výraz“ slyšel na YouTube od svého oblíbeného youtubera nebo na jiné sociální síti a musí ho také použít.

Oslovení respondenti rovněž uvedli, že na sobě pozorují negativní vlivy sociálních sítí. Nejčastěji uváděným negativem je neschopnost vyjádřit své myšlenky slovy. Tím, jak žáci této věkové kategorie tráví většinu času na sociálních sítích, kde k vyjádření používají různé gify, emotikony, dochází ke ztrátě schopnosti reagovat na danou situaci slovem, jelikož tyto děti mají malou slovní zásobu. Jako další negativum spatřují dotazovaní žáci v tom, že nedokáží ihned reagovat na položenou otázku, protože jsou zvyklí z online komunikace si svoji odpověď promyslet. V osobní komunikaci musí reagovat okamžitě, a to je pro ně velký problém.

Na závěr většina respondentů potvrdila, že pokud si může vybrat, nejraději komunikuje formou písemné zprávy. Neuspěla ani hlasová zpráva. Bude to nejspíše tím, že dnešní děti se vyhýbají mluvené komunikaci z důvodu obavy, že něco řeknou špatně nebo se nebudou umět vyjádřit správně.

Závěr

Tato práce se zabývala komunikací žáků 2. stupně a jejím ovlivněním sociálními sítěmi. Tato práce si kladla za cíl zjistit, zda mají sociální sítě vliv na osobní komunikaci žáků 2. stupně základní školy. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

V teoretické části byla provedena literární rešerše, která charakterizuje důležité pojmy související s danou problematikou. Jelikož je práce zaměřena na komunikaci, žáky 2. stupně a sociální sítě, bylo důležité seznámit se s těmito pojmy. Na začátku práce je objasněn samotný termín komunikace. Dále je charakterizována verbální a neverbální komunikace, druhy komunikace. Při komunikaci se můžeme setkat i s nějakými problémy, proto bylo důležité zmínit i komunikační bariéry. Víme, že komunikovat lze různými formami. Tyto formy mezilidské komunikace nesmějí v teoretické části bakalářské práce rovněž chybět. Jelikož se pohybujeme v českém jazyce, nesmějí chybět jazyk a jazyková komunikace, díky kterým žáci získávají vědomosti k osvojení si spisovné formy jazyka. A když už jsme u té spisovné formy, tak musí být zmíněná i nespisovná čeština. Do té zahrnujeme obecnou češtinu, slang, argot, profesní mluvu a nářečí. Ty jsou také popsány v práci. Dále je zmíněn jazyk žáků 2. stupně v dnešní době a studentský slang, který také najdeme ve slovníčku každého žáka. V práci zmiňujeme žáky 2. stupně základní školy, takže je nutné toto období přiblížit.

Další částí, na kterou se zaměřujeme, jsou sociální sítě. Práce definuje samotný pojem sociální síť a jsou představeny vybrané sítě, které nejčastěji děti navštěvují. Jsou jimi Facebook, Instagram, TikTok, Twitter a YouTube. Nechybí ani příklad komunikačních aplikací, které děti na základě dotazníkového šetření nejvíce využívají. Jsou to Messenger, WhatsApp, Snapchat a Discord. V neposlední řadě je zmíněné to, jak žáci na sociálních sítích komunikují.

V empirické části byl stanoven hlavní cíl i další dílčí cíle. Tyto cíle byly naplněny. Výzkum, kterého se zúčastnili žáci 2. stupně základní škole v Šumné, prokázal, že opravdu sociální sítě mají vliv na komunikaci žáků 2. stupně. Z výsledků dotazníkového šetření je patrné, že žáci ve velké míře tráví svůj čas na sociálních sítích. Toto může zhoršovat schopnost bezchybného čtení a psaní. Nejčastěji tyto sítě využívají žáci ke komunikaci se svými kamarády. Tímto nahrazují osobní komunikaci. Většina žáků komunikuje s kamarády online, i když vedle sebe sedí. Považují to za pohodlnější a můžou zde lépe vyjádřit své pocity nebo myšlenky. K tomu jim poslouží smajlík nebo gif. V osobní komunikaci smajlíka či gif použít nemohou a musí k vyjádření volit správná slova. To může vést k tomu, že za nějakou dobu nebudou děti schopni se mezi sebou bavit jinak než pomocí sociálních sítí. Postupně budou

ztrácet slovní zásobu, protože ta se psaním, hraním her, sledováním různých videí těžko bude rozšiřovat.

Žáci také uvedli, že si jsou vědomi toho, že v online komunikaci komunikují pomocí různých zkratk a ty zkratky potom přenášejí do reálné komunikace. Myslím si, že mnohdy ani nevědí, co zkratka, kterou použijí, znamená. Důležité je pro ně, že jejich oblíbený youtuber konkrétní zkratku použil. Je pro ně vzorem, chtějí být jako on, tak zkratku v osobní komunikaci používají také. Vždy je to o tom, že děti tyto zkratky slyší v různých videích na sociálních sítích, které pravidelně navštěvují. Nejvíce sociální sítě ovlivňují žáky negativně. Žáci, díky komunikaci na sociálních sítích, nedokážou v reálném životě vyjádřit své myšlenky slovy. V online životě jsou zvyklí právě na vyjadřování pomocí smajlíků. V osobním životě tuto možnost k vyjádření nemají. Jedinou možností, jak se přiblížit k smajlíku, je vyjádření se pomocí neverbální komunikace. Ale tato možnost nic neřeší. Žáci by se zase vyhnuli mluvenému projevu. A to je špatně. Měli bychom děti vést právě k tomu, aby rozšiřovaly svoji slovní zásobu a uměly s okolím komunikovat. Je to problém i ve školách. Žák je učitelem vyvolán za účelem zodpovězení otázky. V dnešní době se setkáváme se stále větším počtem žáků, kteří otázku nezodpovědí. Učitel na ně mluví, ale žák stále mlčí. Nedokáže učiteli ani říct, že odpověď neví. Kdyby tento žák s učitelem komunikoval přes sociální síť, odpověděl by mu alespoň, že neví. Většina dětí se totiž lépe cítí, když může komunikovat pomocí psaní a dotyčný na ně nevidí. Možná je to také tím, že tyto děti nedokáží ihned reagovat na položenou otázku, protože v online prostředí si svoji odpověď mohou promyslet.

Doufám, že výsledky výzkumu v mé bakalářské práci budou sloužit i ostatním pedagogickým pracovníkům. Už během období, kdy jsem pracovala na své bakalářské práci, jsem měla odezvu od ostatních pedagogických pracovníků, že se těší na výsledky z mého dotazníkového šetření. Zajímalo je totiž, jaký reálný dopad mají sociální sítě na žáky a jestli si to sami žáci dokázali přiznat při zodpovídání dotazníkového šetření. Výzkum by jim měl sloužit k uvědomění si, že sociální sítě negativně ovlivňují komunikaci žáků v reálném životě.

Seznam použité literatury a zdrojů

Knižní publikace

- CEJPEK, J. (2005). *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. Druhé, přepracované vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 233 stran. ISBN 802461037X.
- ČAČKA, O. (2000). *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk. 377 s. ISBN 80-7239-060-0.
- ČECHOVÁ, M., J. CHLOUPEK a E. MINÁŘOVÁ (1997). *Stylistika současné češtiny*. Praha: Institut sociálních vztahů - nakladatelství. 284 s. ISBN 80-85866-21-8.
- ČECHOVÁ, M., M. KRČMOVÁ a E. MINÁŘOVÁ (2008). *Současná stylistika*. Vydání první. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. 381 stran. ISBN 9788071069614.
- DEVITO, J. A. (2008). *Základy mezilidské komunikace: 6. vydání*. Praha: Grada. 502 s. Expert. ISBN 978-80-247-2018-0.
- ECKERTOVÁ, L. a D. DOČEKAL (2013). *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Vyd. 1. Computer Press. 224 s. ISBN 978-80-251-3804-5.
- GAVORA, P. (2005). *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-104-9.
- HAJEROVÁ MÜLLEROVÁ, Lenka. *Komunikační dovednosti*. Vyd. 2. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2014. ISBN 978-80-87839-15-7.
- HUBÁČEK, J. (1981). *O Českých slanzích*. Vyd. 1., [Odry]: Vade Mecum Bohemiae. ISBN neuvedeno.
- HUBÁČEK, J. (2010). *Čeština pro učitele*. Vyd. 4., upr. [i.e. Vyd. 5.]. [Odry]: Vade Mecum Bohemiae. ISBN 978-80-86041-37-7.
- CHRÁSKA, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 254 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KARCHŇÁK, R. a R. KOHOUT (2016). *Bezpečnost v online prostředí*. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary. ISBN 978-80-260-9543-9.
- KIRKPATRICK, D. (2011). *Pod vlivem Facebooku: příběh z nitra společnosti, která spojuje svět*. Vyd. 1. Brno: Computer Press. 320 s. ISBN 978-80-251-3573-0

- KONEČNÝ, Š. (2011). *Fenomén lhaní v prostředí internetu*. Brno: Masarykova univerzita, 121 s. ISBN 978-80-210-5488-2.
- KOPECKÝ, K. (2007). *Moderní trendy v e-komunikaci*. Olomouc: Hanex. ISBN 978- 80-85783-78-0.
- KOPECKÝ, K. a kol. (2015). *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. 169 s. ISBN 978-80- 244-4861-9.
- KOŽÍŠEK, M. a V. PÍSECKÝ (2016). *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. První vydání. Praha: Grada Publishing. 175 stran. ISBN 978-80-247-5595-3.
- KRČMÁŘOVÁ, B. (2012). *Děti a online rizika: sborník studií*. 1. vyd. Praha: Sdružení Linka bezpečí. ISBN 978-80-904920-2-8
- KRČMÁŘOVÁ, B. (2012). *Vliv internetu na formování a vývoj osobnosti*. In: KRČMÁŘOVÁ, Barbora. et al., *Sborník studií: děti a online rizika*. Praha: Sdružení Linka Bezpečí. s. 79. ISBN 978-80-904920-2-8.
- LANGMEIER, J. a D. KREJČÍŘOVÁ (2006). *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.
- LINASCHKE, J. (2011). *Getting the Most from Instagram*. Berkeley: Peachpit Press. ISBN 9780132875776
- MAREŠ, J. a J. KŘIVOLAKÝ (1995). *Komunikace ve škole*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1070-3.
- MIKULÁŠTÍK, M. (2003). *Komunikační dovednosti v praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-8070-2.
- MIKULÁŠTÍK, M. (2010). *Komunikační dovednosti v praxi*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada. Manažer. ISBN 978-80-247-2339-6.
- NELEŠOVSKÁ, A. (2005). *Pedagogická komunikace v teorii a praxi : význam komunikace, vztah učitele k žákovi, komunikace ve škole, ukázky*. Vydání 1. Praha: Grada. 171 stran. ISBN 8024707381.
- PECH, J. (2009). *Řeč těla & umění komunikace: [příručka prakticky pro všechny, kteří se chtějí zlepšit v řešení běžných životních situací]*. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0606-1.

ŠMILAUER, V. (1972). *Nauka o českém jazyku*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 333 s. ISBN neuvedeno.

ŠTĚPÁN, J. (1989). *K dynamice současného studentského slangu*. In: *Sborník přednášek ze 4. konference o slangu a argotu 1, Plzeň 9.-12.21988*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství

THOROVÁ, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Vyd. 1. Praha: Portál. 575 s. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, M. a L. LISÁ (2021). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání třetí, přepracované a doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.

VÁGNEROVÁ, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.

VÁGNEROVÁ, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

VYBÍRAL, Z. (2009). *Psychologie komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál. 319 s. ISBN 978-80-7367-387-1.

VYMĚTAL, J. (2008). *Průvodce úspěšnou komunikací: efektivní komunikace v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada. 322 s. ISBN 9788024726144.

Internetové zdroje

Discord – Pokec, chat a relax (2022). *Discord.com* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.discord&hl=cs&gl=US>

FROMMER, Dan. 2010. *Here's how to use Instagram* [online]. Business Insider [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: www.businessinsider.com/Instagram-2010-11?p=1

GUNNELL, M. (2022). Discord: návod pro naprosté začátečníky. *Pcworld.cz* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.pcworld.cz/clanky/discord-navod-pro-naproste-zacatecniky/>

HOMOLKOVÁ, V. a M. TALIÁNOVÁ (2015). RIZIKO DOPADU INTERNETOVÝCH SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA ŽIVOTNÍ STYL STUDENTŮ. *Odborná sdělení – Sekce Děti*,

mládež a rodina [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://aosp.upce.cz/index.php/aosp/article/view/147/108>

INTERNETEM BEZPEČNĚ (nedat). [online]. [cit. 2022-01-11]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/>

JANDURA, X. (2016). Snapchat: Mladými oblíbený, pro mnohé zábavný, ale zatraceně chaotický. *Smartmania.cz* [online]. [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: <https://smartmania.cz/snapchat-mladymi-oblibeny-pro-mnohe-zabavny-ale-zatracene-chaoticky/>

KOPECKÝ, K. (2009). Sociální sítě jako prostředí pro nebezpečnou virtuální komunikaci. *E-bezpeci.cz* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/socialni-sit/147-222>

KUBALA, L. (2019). Facebook umírá, žezlo přebírá Instagram. *E-bezpeci.cz* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1440>

MOREAU, E. (2022). What Is Instagram, and Why Should You Be Using It?. *Lifewire.com* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.lifewire.com/what-is-instagram-3486316>

NEBESKÁ, I. (2017). Spisovná čeština. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová, *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné také z: www.czechency.org/slovník/SPISOVNÁČEŠTINA

O aplikaci (2022). *Messenger.com* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.messenger.com/>

Počítače a internet v domácnostech (2021). *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2022-10-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142872020/06200421j01.pdf/70bb98f5-0989-47c3-9938-c50836974c01?version=1.1>

Populární aplikace pro teenagery tajně odesílá data do Číny, tvrdí žaloba (2019). *Idnes.cz* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/mobil/tech-trendy/tiktok-zaloba-cina-zneuziti-dat.A191204_151013_mob_tech_ada

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (2021). *MŠMT* [online]. [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznacenyimi-zmenami.pdf>

TikTok se stal nejnavštěvovanější internetovou stránkou světa (2021). *MEDIAGURU.CZ* [online]. [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/12/tiktok-se-stal-nejnavstevovanejsiiinternetovou-strankou-sveta/META>

URBAN, P. (2019). Připomínka fungování Facebooku. Vkládá i sledovací kódy do fotek. *Cnews.cz* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.cnews.cz/facebook-sledovani-fotografie/>

Uživatelé Instagramu nově uvidí, kdo si „fotí“ jejich denní Příběhy (2018). *Idnes.cz* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/kratke-zpravy/instagram-notifikace-screenshot-stories.A180212_113757_tec-kratke-zpravy_nyv

VACULÍK, P. (2020). Twitter spouští plánování tweetů a koncepty. *Dotekomanie.cz* [online]. [cit. 2022-10-15]. Dostupné z: <https://dotekomanie.cz/2020/05/twitter-si-pohrava-s-planovanim-tweetu/>

Youtube (2022). [online]. [cit. 2022-10-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/>

Seznam obrázků

Obrázek 1: Ikona Facebooku.....	20
Obrázek 2: Ikona Instagramu	21
Obrázek 3: Ikona TikToku	22
Obrázek 4: Ikona Twitteru.....	23
Obrázek 5: Ikona YouTube	24
Obrázek 6: Ikona Messengeru	24
Obrázek 7: Ikona WhatsAppu	25
Obrázek 8: Ikona Snapchatu.....	25
Obrázek 9: Ikona Discordu.....	26

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví	31
Graf 2: Věk	32
Graf 3: Používání elektronického zařízení	33
Graf 4: Elektronické zařízení sebou ve škole	34
Graf 5: Důvod elektronického zařízení sebou ve škole	35
Graf 6: Založený profil na sociální síti	36
Graf 7: Nejčastěji používaná sociální síť	37
Graf 8: Nejčastější aktivity na sociálních sítích	38
Graf 9: Preferovaný způsob povídání si	39
Graf 10: Nejčastěji používané komunikační kanály	40
Graf 11: Důvod dávání přednosti přímé komunikaci	41
Graf 12: Důvod dávání přednosti internetové komunikaci	42
Graf 13: Denně strávený čas na sociálních sítích	43
Graf 14: Nahrazování svých pocitů pomocí emotikon	44
Graf 15: Nejčastěji používaný smajlík	45
Graf 16: Používání neverbálních projevů při osobní komunikaci	46
Graf 17: Vyjadřování se v on-line komunikaci celými větami nebo zkratkami	47
Graf 18: Nejčastěji používaná zkratka	48
Graf 19: Používání zkratky i v osobní komunikaci	49
Graf 20: Způsob komunikace v on-line prostředí	50
Graf 21: Negativní dopad používání sociálních sítí	51
Graf 22: Pokud se vyskytne nějaký problém, jak se kamarádovi svěříš?	52
Graf 23: Upřednostňování typu on-line komunikace	53
Graf 24: Srovnatelnost komunikace po internetu s kvalitami komunikace osobní	54
Graf 25: Sdělení informace kamarádce / kamarádovi	55

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Přílohy

Příloha 1: Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Romana Makovičková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia oboru Učitelství českého jazyka a literatury, přírodopisu a environmentální výchovy pro 2. stupeň základních škol na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění anonymního dotazníkového šetření k mé bakalářské práci na téma Komunikace žáků 2. stupně ZŠ a její ovlivnění sociálními sítěmi, kde mám za cíl zjistit, jestli komunikace v online prostředí nějakým způsobem ovlivňuje komunikaci v reálném životě. Všechny získané informace budou použity výhradně pro výzkumné účely.

Moc děkuji za vyplnění tohoto dotazníkového šetření.

1. Pohlaví

- a) Chlapec
- b) Dívka

2. Věk

- a) 11–12
- b) 13–14
- c) 15 a více

3. Jaké elektronické zařízení s připojením k internetu vlastníš?

- a) Mobilní telefon
- b) Tablet
- c) Notebook
- d) Stolní počítač

4. Bereš si svoje elektronické zařízení do školy?

- a) ANO, beru
- b) NE, neberu

5. Pokud ano, proč?

- a) Abych byl/a v kontaktu s rodiči, kdyby se něco přihodilo
- b) Abych si mohl/a psát s kamarády
- c) Abych mohl/a surfovat po internetu
- d) Abych si mohl/a vyhledat na internetu něco, co nevím
- e) Abych mohl/a hrát hry o přestávkách

6. Máš založený profil na nějaké sociální síti?

- a) Ano, mám
- b) Ne, nemám

7. Jakou sociální síť navštěvuješ nejčastěji?

- a) Facebook
- b) Instagram
- c) Twitter
- d) Snapchat
- e) TikTok
- f) YouTube
- g) Jiné (napíš):

8. Co nejčastěji děláš za aktivity na sociálních sítích?

- a) Učím se
- b) Telefonuji
- c) Točím videa
- d) Komunikuji s kamarády
- e) „Lajkuji“ fotky, videa, různé příspěvky
- f) Hraji hry
- g) Poslouchám hudbu
- h) Sdílím své fotky a videa
- i) Jiné (napíš):

9. Jak si raději povídáš?

- a) V reálném prostředí (konverzací tváří v tvář)
- b) V internetovém prostředí (využíváním komunikačních kanálů, které virtuální svět nabízí)

10. Jaké komunikační kanály nejčastěji používáš?

- a) Messenger
- b) WhatsApp
- c) Viber
- d) Skype
- e) Jiné (napíš):

11. Pokud dáváš přednost přímé komunikaci, tak proč?

12. Pokud dáváš přednost komunikaci v internetovém prostředí, tak proč?

13. Kolik času trávíš denně na sociálních sítích?

- a) 1-2 hodiny
- b) 3-5 hodin
- c) 5 a více hodin

14. Nahrazuješ v online prostředí své pocity pomocí emotikonů (smajlíka)?

- a) ano, když můžu, raději se vyjádřím smajlíkem
- b) ne, nepoužívám smajlíky, raději se vyjadřuji celou větou

15. Jakého smajlíka používáš nejčastěji?

- a) Smajlíka doplň:
- b) Ne, nepoužívám žádné emotikony (smajlíky)

16. Pokud s někým komunikuješ osobně, používáš i neverbální projevy? (pohyby rukou při komunikaci, výraz obličeje, řeč očí, postoj těla)

- a) Ano, používám neverbální projevy
- b) Ne, nepoužívám neverbální projevy

17. Vyjadřuješ se v online komunikaci celými větami nebo zkratkami?

- a) Raději volím zkratky
- b) Používám ke komunikaci celé věty

18. Jakou zkratku používáš nejčastěji?

- a) Zkratku doplň:
- b) Nepoužívám žádné zkratky

19. Používáš zkratky i v osobní komunikaci?

- a) Vždy při komunikaci používám zkratky
- b) Občas při komunikaci používám zkratky
- c) Nikdy nepoužívám zkratky

20. Jakým způsobem komunikuješ v online prostředí?

- a) Používám hlavně emotikony
- b) Používám zkratky (wtf, mmnt, pls, ok)
- c) Používám ke komunikaci celé věty
- d) Snažím se psát bez chyb
- e) Dodržuji interpunkci
- f) Odlišuji malá a velká písmena
- g) Neřeším, jestli moje zpráva obsahuje nějaké chyby, jde mi o sdělení

21. Jaký negativní dopad na tebe má používání sociálních sítí?

- a) Nemám čas na komunikaci v reálném životě
- b) Používám zkratky
- c) Žádný negativní dopad to na mě nemá
- d) Nedokáži ihned reagovat na položenou otázku, protože v online komunikaci si svoji odpověď můžu promyslet
- e) Nedokáži své myšlenky vyjádřit slovy
- f) Jiné (uved').....

22. Pokud se vyskytne nějaký problém, jak se kamarádovi svěříš?

- a) Řeknu mu to osobně
- b) Napíšu mu to
- c) Zavolám mu
- d) Nechám si to pro sebe

23. Jakému typu online komunikace dáváš přednost?

- a) Zkratky
- b) Emotikony (smajlíci)
- c) Hlasové zprávy

24. Myslíš si, že komunikace po internetu je srovnatelná s kvalitami komunikace osobní, která se odehrává v reálném světě?

- a) Ano, určitě je srovnatelná
- b) Ne, není srovnatelná, protože komunikace v reálném světě je kvalitní a vidíme hned reakci a pocity člověka, se kterým komunikujeme
- c) Ne, není srovnatelná, komunikace v online prostředí je lepší, protože si svoji odpověď můžu předem rozmyslet

25. Chceš sdělit kamarádce / kamarádovi, že se sejdete o půl hodiny později. Jaký je pro tebe nejlepší způsob komunikace?

- a) Kamarádce / kamarádovi zavolám a řeknu mu to
- b) Kamarádce / kamarádovi napíšu SMS
- c) Kamarádce / kamarádovi pošlu krátkou zprávu přes Messenger
- d) Kamarádce / kamarádovi pošlu hlasovou zprávu přes Messenger

Anotace

Jméno a příjmení:	Romana MAKOVIČKOVÁ
Katedra nebo ústav:	Katedra českého jazyka
Vedoucí práce:	Mgr. Michal Kříž, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název závěrečné práce:	Komunikace žáků 2. stupně ZŠ a její ovlivnění sociálními sítěmi
Název závěrečné práce v angličtině:	Communication of pupils of the 2nd grade of elementary school and its influencer
Anotace závěrečné práce:	<p>Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jak čas strávený na sociálních sítích ovlivňuje komunikaci žáků 2. stupně ZŠ. Práce je rozdělena na dvě části, část teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na definici pojmů potřebných k této práci. V první řadě je samozřejmě definováno, co je to komunikace, o které práce pojednává. Dále se pak práce zabývá pojmy souvisejícími s touto problematikou. Jsou zde vymezeny základní pojmy týkající se komunikace, komunikačních bariér, forem mezilidské komunikace, jazykové komunikace, spisovné a nespisovné češtiny. Nechybí zde ani charakteristika vývojového období žáka 2. stupně ZŠ. Dále se zaměřuje na sociální síť, komunikační kanály a jazyk žáků na sociálních sítích.</p> <p>Praktická část se specializuje na ovlivnění žáky sociálními sítěmi a zjišťuje, jak působení na sociálních sítích dopadá na komunikaci žáků 2. stupně ZŠ. V rámci výzkumného šetření byla použita metoda kvantitativního výzkumu, kdy bylo realizováno dotazníkové šetření. Výzkumný soubor tvořili žáci druhého stupně základní školy v Šumné.</p>
Klíčová slova:	Komunikace, jazyk, sociální síť, žák, komunikační kanál
Anotace v angličtině:	<p>The main goal of the bachelor thesis is to find out how time spent on social networks influences the communication of pupils in the 2nd grade of primary school.</p> <p>The thesis is divided into two parts, the theoretical and the practical. The theoretical part is focused on the definition of concepts necessary for this thesis. First of all, it is of course defined what is communication, which is the subject of the thesis. Then the thesis deals with terms which are connected with this topic. The basic concepts connected with</p>

	<p>communication, communication barriers, forms of interpersonal communication, linguistic communication, written and unwritten Czech language are defined. There is also a characteristic of the developmental period of a pupil of the 2nd grade of primary school. Furthermore, it focuses on social networks, communication channels and pupils' language on social networks.</p> <p>The practical part specializes on the influence of social networking on pupils and explores how the impact on social networking affects the communication of pupils in the 2nd grade of primary school. In the research investigation, a quantitative research method was used. The questionnaire survey was realized. The research set was composed of second grade pupils of the primary school in Šumná.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Communication, language, social network, learner, communication channel
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Dotazník
Rozsah práce:	76 stran
Jazyk práce:	Český